

ERCIYES

KAYSERİ

Halkevi Dergisi

SAYI
17

İçindekiler

San'at ve Ahlak	Ö. S. ERDİ
Kayseri	N. NİCE
Kayseri Tibbiyesi	Kemaleddin KARAMETE
Tekir ve Kar	Galip GÜNERİ
Koyun Abdal	Fahri BİLGE
Beğenmek	N. NİCE
Kayseri'li bir şair	Haşım Nezihi OKAY
«Avşarlar» dan	Fahri BİLGE
Oniki ada ve İtalya	Y. K.
Kayak Sporu ve dağ	Mehmet-ÖTÜKEN
Kuyucu Murat	Nuri OLCAY
Halkevi toplantısı	Hayri ÖZDEMİR
Ayın içinden	Galip GÜNERİ

SAYI
17

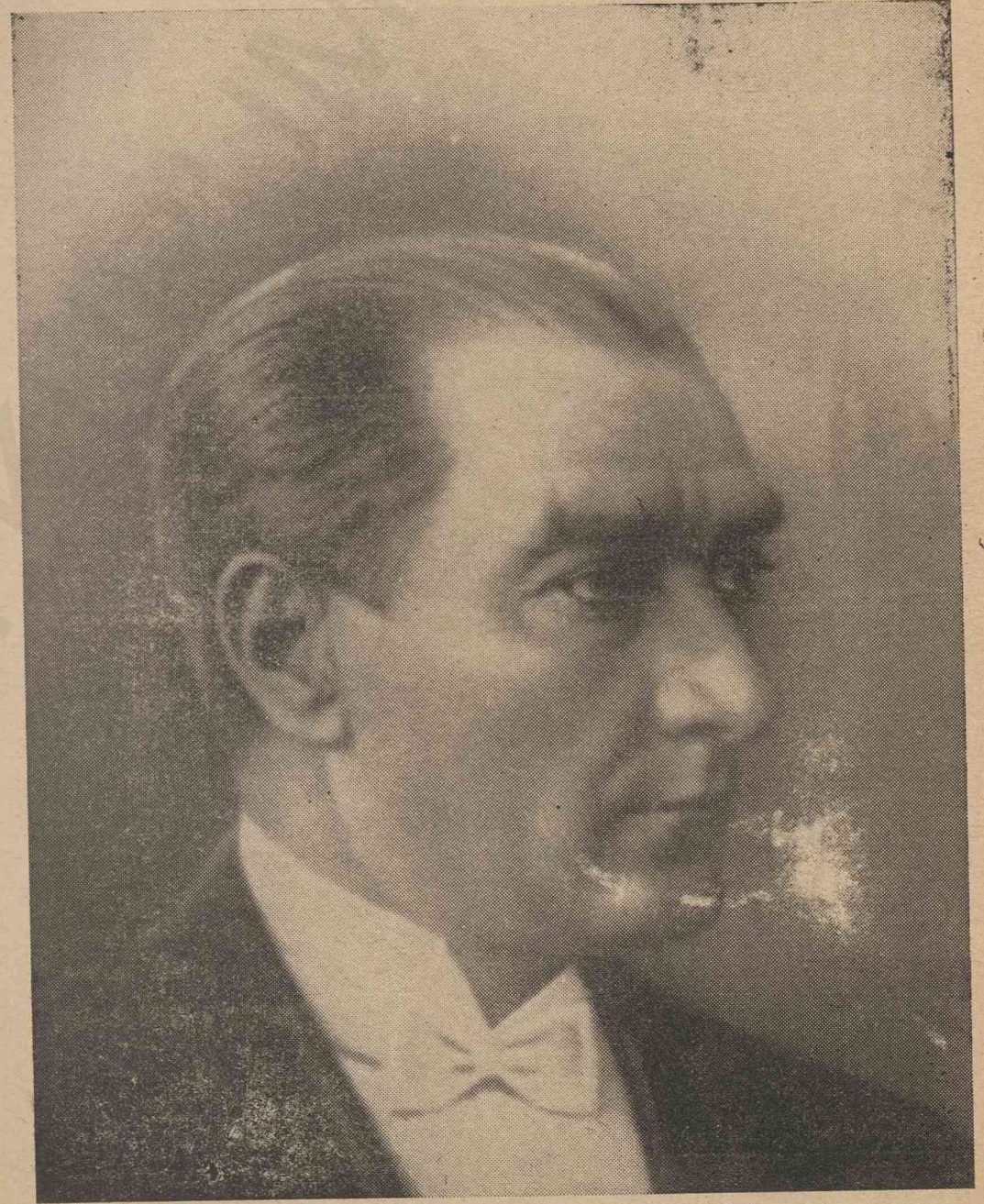
ERCİYES

Mayıs
1941

KAYSERİ HALKEVİ DERGİSİ
AYDA BİR ÇIKAR

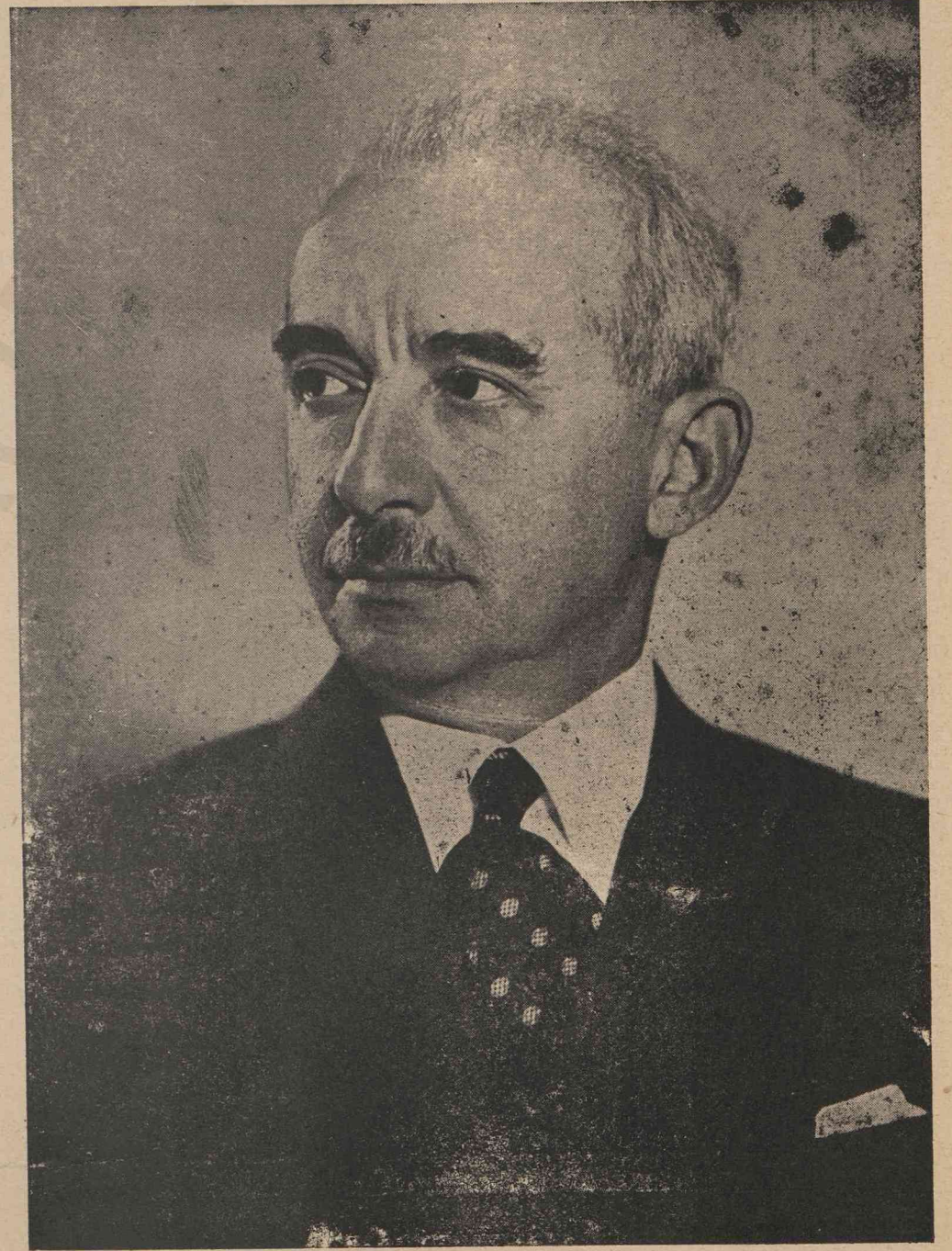
Umumî neşriyatı idare eden : Halkevi neşriyat kolu

Vilâyet Basımevi - Kayseri

Ebedî Şef ATATÜRK

OSMAN FETİH PAŞA'NIN
TÜRK TARİH KURUMU'NA
ARMAGANIDIR

Millî Şefimiz İsmet İnönü

Halkevleri

Kurtuluş mücadelesinden sonra kavuştuğumuz rejimin en orijinal taraflarından birisi de (Halkevleri) dir. İmtiyazsız, sınıfsız tek bir kütle halinde yaşamayı en esaslı bir prensip olarak kabul eden bir zihniyet içinde yaşamamanın tabii neticesi, kapusu her zaman herkese açık bir halâevi yapmaktır. 18 yıl içinde yaptığımız büyük inkilâpların başarisında halkevlerinin büyük rolü inkâr edilmez bir hakikat halinde meydandadır.

Halkevleri, 17 milyonda her hangi birisinin herhangi iç-timaî ihtiyaçlarile her zaman alakadar olmağı üzerine vazife olarak alan mukaddes bir yerdir. Orada bedîî ihtiyaçlar tatmin edilir, Bilgi artırılır, hastalar tedavi edilir, kabiliyetler heder olmaktan kurtarılır. Hülâsa bu sosyetenin bir zarurî olarak duyabileceğimiz bütün ihtiyaçlara karşısında her zaman kucağını açarak bizi bekleyen müşfik bir ana halinde halkevini buluruz. Tek fert olarak biz bize beklediğimiz gibi kütle olarakta böyledir. İnkilâplarımızın, rejimimizin dünya da bir eşine tesadüf edilmez. Tarihte bu kadar inkilâpların bu kadarcık zamana sığdıran ne bir devir, ne bir millet vardır. Kendimize benzemekten duyduğumuz gurur ve iftiharın biricik sebebi budur.

Millî Şef halkevleri karşısındaki ödevlerimizi şu veciz sözlerle ifade buyurmuşlardır :

“Halkevleri vatandaşların müşterek malıdır. Halkevlerimizin temiz, feyizli ve ilerler bir halde olması bütün devlet memurlarının, vatanda ki bütün entellektüel sınıfın, bütün ilerlemek isteyen unsurun müşterek malı, müşterek vasıtası olmuştur. Halkevlerinin herhangi bir muvaffakiyetsizliğinden doğacak her hangi bir mesuliyet hepsinin boynundadır.”

Kayseri Halkevi, yurdun diğer köşelerindeki benzerleri gibi kendisini halkevi hizmetine vakfeden ferağatkâr arkadaşların hamiyetile üzerine düşen vazifeyi yapmış ve yapmaktadır.

...Bir çalışma yılını daha kapayarak yeni bir yıla başlarken bize çalışmalarımızda hız verecek yeni vaziyetlerle karşılaşmış bulunuyoruz.

Öğretmen, lise müdürü ve nihayet bir halkevilî olarak verimli başarılarını her zaman duyduğumuz sayın Ağâh Levend'in evimizle yakın alâkası bizi vazifemize büsbütün bağlayan iksir olmuştur.

Burada çalışan arkadaşların ekserisi muhterem müfettişin eski tabirle, rahle-i tedrisinde bulunmuş kimselerdir. Ondan fevzini alanlar hayata atıldıkları, yurt hizmetinde bir vazife kabul ettikleri zaman yine onu bir mürşit halinde karşılarında buldular. Yalnız bu, muvaffak olacağımızın delilidir.

Lise direktörü Ömer Sıtkı Erdi sempati ve sevgilerini kazandığı bütün kültür ailesile birlikte halkevinin başına geçmiştir. Sayın reise işlerinde muvaffakiyet temenni ederken eski başkanımız Hayrullah Ürküne de bir kaç yıllık ferağatkâr çalışmalarından dolayı teşekkür etmeyi de bir borç biliriz.

Nihayet halkevimizin büyük küçük her hangi bir faaliyeti karşısında sıcak bir alâka gösteren sayın valimiz Bay Şefik Refik Soyer'in bitmez tükenmez enerjisiyle karşılandığımızı minnetle anarız.

ERCIYES

REALİTELER 5

San'at ve Ahlâk

Ö. S. Erdi

Sanat rötüş ve tashih götürmeyen hassas ve kristâl bir avize gibidir, ana el sümrek onu ancak bozmak içindir.

Ahlâk, fertlerin ve kitlenin hakikatini realitesini örten süslü bir elbise gibidir.

Ona her cemiyet, her terzi istediği biçimi verir.

Bu mevzu çok işlenmiş ve çok yoğrulmuştur. Ben kendi çerçeveden şöyle görüyorum : San'at ferdîdir, Ahlâk ise tamamiye içtimai ve mükteseptir. San'at vilâdî ve fitrî bir sembol, ahlâk ısmarlama ve mürettep bir mevzuadır. San'at rötüş ve tashih götürmeyen hassas ve kristâl bir avize gibidir. Ona el sürmek onu ancak bozmak içindir. Ahlâk, fertlerin ve kitlenin hakikatini, realitesini örten süslü bir elbise gibidir. Ona her cemiyet, her terzi istediği biçimi verir. San'at kayıtsız şartsız realitenin ta kendisidir, onun hududu, san'atkârın duyuş, görüş ve düşünüş sınırlarında biter. Ahlâk böylemi ya..? Keyfiyet ve kemiyeti zamanla, mekânla daima ve daima değişen bir telakki mecmuasıdır.

Hakikî san'atkâr, mevzuunun aynasında yalnız kendini gören, zaman ve mekândan âzâde bir ilâhtir. Söyler, yapar ve işler. Ahlâk çok defa bir kâbus gibi san'atın önüne dikilir.

San'at istesek te istemesek te vardır ve mutlaktır. Fakat niçin çok defa, mes'uliyet korkusu kalktığı zaman ahlâk yoktur. ?

San'at elzemdir. Ahlâk niçin lâzımdır. ? Bu, düşündürücü ayrı bir meseledir. Cemiyet ve muhit telâkkillerini hesaba katan san'at olamaz. Ahlâk ise her milletin elinde başka başka komedyalar oynayan bir

kukladır. Çok şayanı dikkattir, san'attan mahrum kavim olabilir, fakat ahlâkî kayıtlar olmayınca millet teşekkül edemez.

Eserinde ahlâkî hesaba katan san'atkâr, riya yapmış demektir. Bu, san'atkârdan ziyade bir reklâm-cıdır.

San'at kudretine göre parlayan bir ışıktır. Bu ışık bazılarının gözünü kör eder, bazılarını kamaştırır. Fakat bir kısmına da yolunu daha iyi görmek için aydınlıktır.

Ahlâk malzeme, san'at eserdir. Bu yukarıdaki iddiaya tezat gibi görünür. İyi düşünelim; insan tabiatın ve cemiyetin maksulüdür. Tabiat meteryalı, cemiyet insanı hazırlar. Ahlâkî, cemiyet nizamının müeyyideleri olarak mütalâa edersek duyuş seziş ve düşünüşünü bu müeyyidelerin kültürile telif eden artist aranan san'atkârdır. Kütle ahlâkını komprime olarak şu cümle ile ifade ederiz: "Ferde ve cemiyete zarar vermemek, faydalı olmak,, Makul ve mantikî bir tefekkürle bu çerçeveden bakınca san'at bize güler ve bizi nurlandırır.

KAYSERİ

Yurdun her köşesini tanımak bir münevver için borçtur. Bu hakikate dayanarak diyebilirizki, Kayseri'yi tanıma işinde memleket münevverlerinin - hatta burada yaşayan yurtdaşların-zimmetine çok şeyler kaydedilebilir.

Bir memleketi tanımanın muhtelif yolları vardır. Ötedenberi mevcut kabli hükümlere körü körüne inanarak bir memleket hakkında şöyle böyle bir fikir edinilebileceği gibi bizat görerek, tetkikler yaparak ve nihayet memleket bücünlülüğü içinde orasını hususileştiren eserleriyle mü alea edilebilir. Sonra, bir memleketi tanımağa çalışırken o memleketin tarihi değeri yanında geçirdiğimiz ve geçirmekte olduğumuz seri inkilâpların izlerini de çok iyi hesaplamak, orasını tanımak kadar mühimdir. Öyle yurt köşeleri vardır ki inkilâptan önce oralarını bir harabe yığını halinde görenler on yedi-on sekiz yıllık mecenî eserlerin dekoru içinde tanınmıyacak kadar değiştiğini hayretle görmüşlerdir.

Muhtelif vesilelerle Kayseri'ye gelen öyle münevver vatandaşlar gördük ki ilk akıllarına gelen şey tanıdıklarına iki kilo pastırma almaktan ibaret olmuştur. Bu münevverin Kayseri hakkında tek kelime söylemeğe hakkı yoktur ve Kayseri'yi tanımıyor.

Bunun yanında Kayseri'ye gelen yabancılar da oluyor. İlmi tetkikat için gelenlerden başka hususî maksatlarla uğrayanlardan nicesini, bir gün, daimi karla örtülü tepeleriyle, dünya ölçüsünde güzel manzaralarile şehre hususiyet veren Erciyes'in tepesine tırmanırken, başka bir gün de, müzede bir Eti eserinin tarihi değeri karşısında derin bir hürmetle eğilirken gördük. Bundan bir kaç senə önce Kayseri'yi ziyaret eden yabancı sefirlerin müzede ki Honat Hatun türbesi karşısında saatlerce huşu içinde kaldıklarını ve memlekette ikinci bir eşine rastlanmıyacak kadar nefis bir eser bırakan bu Selçuk prensesinin manevi huzurunda istiğraka daldıklarını gördüğümüz zaman evvelâ hayret ettik, sonra kendi kendimize

utandık.

Bu yarayı deşerken tek bir hakikati belirtmek istiyoruz : Yalnız Kayseri'yi değil her hangi bir yurt köşesini, eski devirlerin hususî maksatlarla vurduğu damgalarla değil, inkilâpların armağan ettiği mamurelerle, müzelerile, kütüphanelerile hülâsa orasını hususileştiren varlıklarile tanımak bir yurttaşlık borcudur.

Bu itibarla Anadolu'nun ortasında çok eski devirlerin izlerini kucaklıyan güzel Kayseri'yi :

I - Eti, Roma, Bizans ve nihayet Selçukiler devrinin izlerini taşıyan çor kıymetli tarihi eserleri muhtevi müzesile,

II - Türkiyede ilk Tıbbiye ve başka yerlerde tesadüf edilemeyecek kada güzel tarihi bina ve türbeleriyle,

III - Orta Anadolunun bütün hususiyetlerini taşıyan folklor malzemesile,

VI - Daima karlı tepelerinde hernevi dağ sporlarına müsait olması bakımından bir spor merkezi olmağa namzet biricik Erciyes'i ile,

V - Henüz hakkile tetkik edilmeyen zengin kütüphanesile,

VI - Ve nihayet onbeş - yirmi sene evvelki Kayseri'yi hatırlatmıyacak kadar ileri hareketlerle ,

Anadolu'nun ortasında orijinal bir yurt köşesi olarak bilmek lâzımdır. Onu ağızdan kapma bilgilerle değil, ilim adesesinden bakarak tanımalıyız. *Necati NACE*

KAYSERİ TIBBİYESİ (602 h. - 1205 m.)

*Türkiye Cumhuriyeti sınırları dahilinde en eski Türk
Tıbbiyesi ve hastahanesi : (Şifaiye ve Cıyasiye)
Medreseleri*

Kemaleddin KARAMETE

Kayseri ve civarı tarihi eserleri üzerinde senelerce tetkik yapan , Lise Fransızca Öğretmeni Kemaleddin KARAMETE'nin geniş bir tetkik mahsulü olan yazılarını mecmu- amız muntazaman neşredecektir.

Büyük Türk milletinin her sahada olduğu gibi dünyayı medeniyete kavuşturan ve ilim nurunu saçmak için en eski müesseseleri de yaptıran gene o olduğu herkesin malumudur. Binlerce yıllık bir maziye dayanan Türk ilim müesseseleri bir tarafa bırakılırsa yalnız bugün Türkiye sınırları dahilindeki eski atalarımızın bıraktığı ilim müesseseleri tetkik edilecek olursa bir çok cihetlerden müşahideleri olan Avrupa ilim müesseselerine tekaddüm ettikleri görülür. İlim nur ve feyzini yaymak için yapılmış bu müesseseler bugün Türklerin bulunmuş olduğu her memleketi bilhassa aziz Türkiye'mizin her tarafını tezyin etmektedirler.

Biz burada yalnız Kayseri şehrini ele alacak olursak belki de değil avrupalıları bizi bile hayrete düşürecek manevi hazineler karşısında kaldığımızı görürüz. Bugün vakur ve mimari bakımdan şayanı hayret derecede güzel olan Kayseri'deki bu binaların her tarafı bilhassa kapularının azamet ve haşmeti cidden seyrene doyulmaz eserlerdendir. Bunların ekserisi bugünün Üniversitesinin Fakültelerine tekabül eden ilim ve fen medreseleridir. Çok eski zamanlardanberi Kayseri bunlar sayesinde (MAKARRİ ÜLEMA) adını almıştır. Şu halde en eski Tıp Medresesi Kayseri'de olduğuna göre ve bunun yapılış tarihine yakın ve hatta daha evvel yapılmış ilim mü-

esseseleri de olduğuna göre (Kendisi tamamıyla harap olan ve gayet büyük mermer kitabesi Kayseri'de eski Yazıtlar Müzesi olan Sahabiye Medresesinde bulunan 589 hicri tarihinde yapılmış Hoca Hasan Medresesi gibi) en eski Türk Üniversitesi de Kayseri'dedir. Bunlardan bu günün Tıp Fakültesi Eczacı ve dişçi mekteplerine muadil olanı Tıp Medresesi, Fen Fakültesine muadil olanı Felekiyat Medresesi, Hukuk ve Edebiyat Fakültelerine muadil olanları Hukuk ve Edebiyat Medreseleridir.

Mazinin karanlıkları arasından bunların bina bakiyeleri manevi bir ışık menbarı gibi yükselmekte ve Cumhuriyet Türkiye'si çocuklarına kendilerine hörmetle bakmayı telkin etmektedirler. Eski Türklerin Kayseri'deki bu ilim ve fen müesseselerinden bazıları kıymetli Cumhuriyet hükümetimiz sayesinde tamir edilerek başka şekilde ilim müesseseleri haline konmuş ve bu emektar binalar kendilerine lâyık ve eski gördükleri vazife ile mütenasip yeni birer vazife deruhde etmişlerdir. Bu vesile ile görmüş oldukları bazı tamirat sayesinde zamanın tahripkâr elin-

den bir müddet için bir dereceye kadar kendilerini kurtarmışlardır.

Bunların başında Kayseri Antikite Müzesi haline ifrağ edilmiş olan Honat namıyla maruf Mahperi Hatun Medresesi gelmektedir. İkinci olarak Türk Yazıtları Müzesi haline ifrağ edilmiş ve içerisinde Selçuk ve Osmanlı devirlerine ait mezar taşları ve sair kitabeler bulunan Sahabiye Medresesidir. Bunun icap eden yeni bir tamiri için Maarif Vekâleti bu sene ayrıca 200 lira daha yollamıştır. Esasen ilim müessesesi olarak yapılmış bu eserlerin kapuları, olukları insan, arslan, kuş ve sair hayvan resimleriyle süslü olup hiç bir surette taassup kokusu sezilmemektedir.

Tamir görmüş olan bu medreseler kadar belkide onlardan daha mühim bazı medreselerin âcil tamire ihtiyaçları vardır. Fakat Türkiye'de âcil tamire ihtiyacı olan o kadar eser vardır ki Maarif Vekâletinin eski eserleri tamir için ayırabildiği para hiç mesabesinde,dir.

Türk tıbbiyesinin Duvayyeni (Şifaiye ve Gıyasiye) medreselerinin tamiri gerek milli gerek ilmi bir borçtur.

Bundan dolayı evela insan

lara en faydalı bir meslek olan tabipliğe intisap etmiş olan Türk evlatlarına feyizlerini aldıkları Tıp Fakültesinin Kayseri'deki Duvayyenine de şifakâr ellerini uzatmalarını dilemeği bir vicdan borcu bilirim. Ondan sonra Türklüğün mefahiriyle öğünen (ne mutlu türküm) diyen bütün hayır seven vatandaşlara, yardım yapma imkânı olan bütün müesseselere Türk Üniversitesinin de Duvayyeni bulunan Kayseri'deki bu medresenin tamiri için lâzım olan maddi yardım için hamiyetlerini ibzal etmelerini dilemeyi de ehemmiyetli bir vazife adederim. (602 h - 1205 m) tarihinde büyük Türk kadınlarından prenses Gevher Nesibe ile kardeşi Gıyaseddin'in yaptırmış oldukları bu tıp medresesi ile seririyatı bu gün bu kıymeti ve vefakâr Türk evlâtlarından kendisi tamamen ortadan kayıp olmadan yardımlarına koşmasını manevi diliyle belîğ bir surette haykırmaktadır.

Bütün Türkiye'deki doktorlar, münevverler ve hayır seven sayın vatandaşlar bu şerefli yardıma koştukları zaman en nadir eski eserlerden olan bu kıymetli Türk abidesi de mazisinden haber ver-

mek üzere mağrurane kapularını ziyaretçilerine açacaktır.

Bir zaman ve para meselesi olan tamire tam bir surette başlanıncaya kadar Medresenin pek muhteşem kapusunun restore edilmesiyle derhal işe başlamak en muvafık bir yol olur. Zaten çökmesine az bir şey kalınış olan kapunun daha fazla beklemeğe de müsadese yoktur. Kapu tamir edilirse diğer taraflar da yavaş yavaş olur ve bu günkü ziyaretçilere karşı yüz karatıcı vaziyet ortadan zail olmuş olur. Böylece bizler bu günkü yüksek bilgili cumhuriyetin feyizlerini hakkiyle müdrik Türklerde muhterem atalarımıza lâyık evlat olduğumuzu ispat etmiş oluruz.

Bu iş için doktor, mimar, mühendis ve tarih sevenlerden müteşekkil bir komisyon memleketimizin asariâtikasıyle tamamen ilgili Sayın Valimiz Şefik Refik Soyer'in reisliği altında toplanırsa verimli işler yapabileceğini umuyorum.

Medresenin bugünkü durumunu ve neler yapılması icap ettiğini zikrettikten sonra tarihi hakkında kısa bir bilgiyi değerli okuyucularıma sunuyorum.

(Devamı arka sayfalarda)

Tekir ve Kar

Galip GÜNERİ

Erciyes'in güzelliklerine, ancak sinesi ne yapışan yamaçlara tırmanmakla kavuşabiliriz. Beyaz mantosuna sarındığı kış günlerinde ise bu imkânı bize ancak kayak sporu verebilir.

Ruhların saadetini uzun müddet arayanlar gümüşü karların oynadığı tepelerde hislerin en lâtifini bulur. Aydınlık diyar.

Yaylâların sisleri üzerinden yükselen nefis güneş. Meçhul dudakları titreterek çeken menba suları. Hayat ve aydınlık fışkıran ışıkl yollar. Kar, saadetin şevk ve heyecanın meyvesidir.

Bilinmedik diyarlarda gözlerini oğuşturanlar, sabahın ilk ışıklarıyla uyanıyor.

Yüzümüzde rüzgârlaşan bir serinlik. Müthiş fırtınaların salladığı tunç renkli kayalar yol kıvrımlarını kesmekte. Saadetin bol yerlerinde muazzam sükûnete varan tepeler. Sisli hatlarla sivrilen mahrutlar karlı burca el uzatıyor.

Karların hasretile yanarak susuzluk içinde kıvranan dudaklar. Ağzılarda olgun portakallar. Bu nefis koku ruha serinlik veriyor. Susadığımız zaman yenen meyvalar, inci

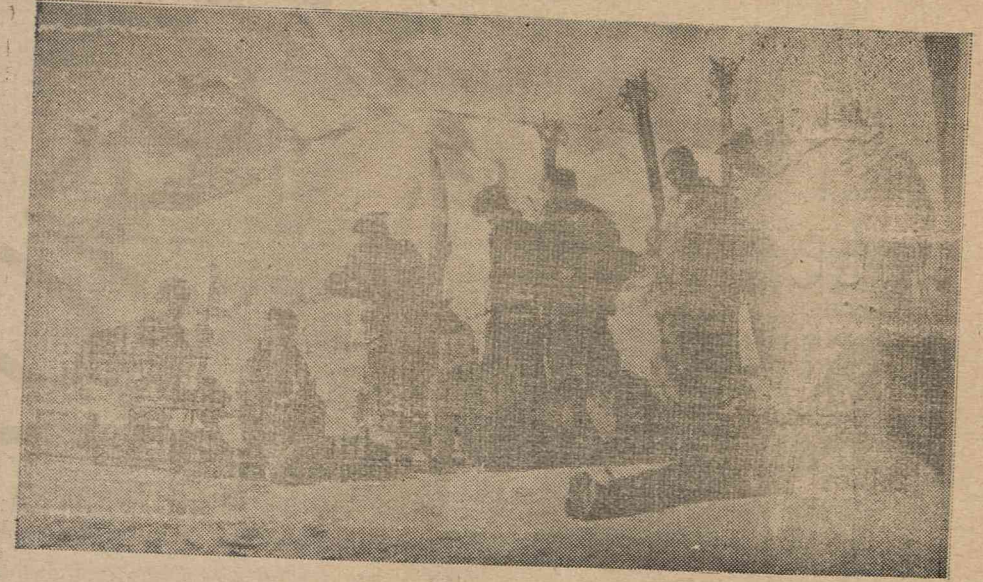
dizileri arasına sıkışmış sarı kozalar halinde. Bir lezzet bolluğu.

Karlı tepeleri kucaklıyacak gibi kıvrılarak ilerleyen dizi. Tatlı meyillerin sert kabukları üzerinde çöllerin kuyularını andıran küçük çukurlar açılıyor. Güneş, saatlerin yelkovanlarını cazibesine almış bütün süratle ilerliyor. "Geçen âne, durl," diye mırıldanan dudaklarımıza rağmen ufukta belirten mızraklar karşısında burkulan kalpler. Güneş çatallı Erciyes burcuna bir kandil gibi asılıyor.

Hasretimiz sönmedi.

Ölmüş bir tabiat: Gecenin kalbinde uluyan canavar sesleri. Akşam rüzgârlarıyla sertleşen yol, mavileşen bil-lorlarla dolu.

Kurşuni bir ay altında uyan çalıların sessiz hareketleri. Mahrutlarla kuşatılmış yaylâ, içinde şarap tortularını andıran kayalıklar. Sabah olmasa.

Erciyes yolunda bir mola

Erciyes

Gökleri delerek yükselen başın
Kaç asır böylece parladı yandı.
Asırları aşan ihtiyar yaşın
Kaç Türk zaferinin nuruna kandı.

Atamın atası seni gördü
Onlara gururla kuvvet
Başına zaferden çelenk
Yeşil bağlarından güller

Ey mağrur bakışlı şanlı Erciyes
Yiğit evlatlının ne mutlu sana
Açta al bağrını gururla nefes
Boyuna erdiler binlerce ana

Hagri KARAMETE

1527 tarihindeki bir isyanı hatırlatan bir
manzume: Kalender vak'ası ve
Koyun Abdal

Fahri BİLGE

Bay Fahri Bilge, eserleri neşredilme-
miş halk şairlerinin mühtelif şiirleri üze-
rinde geniş etüdler hazırlamaktadır. Bun-
lardan Koyun Abdal'ı bize lütfetmişler-
dir. Aynı mahiyette yazılarını okuyucu-
lara sunmakla bahtiyar olacağız.

Kadı Burhanettin yazısına diğer
nushalarımızda devam edilecektir

Saltanat devirlerinde yurdu-
muzun ekser mahallerinde
sık sık şekavet ve hükûmete
isyan hareketleri baş gösterir ;
şakileri ve asileri tenkil için hü-
kûmet asker sevkine mecbur olur ;
iki taraftan da hesapsız canlar
yanar, kanlar dökülür ; hele hare-
ket mıntakasında bulunan zavallı
halk ezildikçe ezilirdi.

Osmanlılar zamanına ait tarihi-
mizde böyle hadiseler saymakla
bitmeyecek kadar çoktur. Şimdi
kısaca bunların yalnız birinden
bahsetmek istiyorum.

Kanunî Sultan Süleyman'ın
Macaristan'ı fethederek idaresini
tanzime çalıştığı sıralarda Ana-
dolanun bazı yerlerinde idaresiz-
likden müteaddit isyanlar çıkıyor.
Hükûmetçe pek çok zayıat veri-
lerek bastırılan bu isyanların
birini diğeri takip ediyor. Bir gün
isyan bayrağını Hacı Bektaş
sülâlesinden (KALENDER)[1] kal-
dırıyor. Başına binlerce Derviş,

Abdal, kalender, çapulcu topluyor.
(Kalender Sultan), (Mehdi-i zaman
unvanını alıyor ; isyan büyüdükçe
büyüyor.

Hükûmet kuvvetleriyle âsiler
beyninde müteaddit müsademeler
vukua geliyor. Hele (Tokat) civa-
rındaki şiddetli çarpışmada (Ka-
raman) Beylerbeyi (Mahmut paşa)
(Alâiye)beyi (Sinanbey), (Amasya)
beyi (Koçi bey), (Birecik) beyi
(Mustafa bey), (Karaman) ve
(Anadolu) Timar defterdarları
gibi yüksek şahsiyetlerle beraber
askerlerin mühim bir kısmı mak-
tul düşüyor ; bir kısmı da perişan
bir halde kaçıyor. (Kalender) in
aç ve çıplak adamlarının ellerine
ise hayli ganaim geçiyor. Bir
taraftan da Osmanlıların mağlu-
biyetleri, daha pek çok gayri-
memnunların ve ezcümle Zülkadir
memalikinin O s m a n l ı ülkesine
ilhakından sonra nüfuzları kırılıp
malları ellerinden alınan Beylerin
(Kalender) tarafına geçmelerine

Osmanlı idaresinin bozukluğu, islahat mühtec, o devrin
soyluğu ;

Dulgozides

sebepler oluyor. Kalenderlerin sayısı otuz bini aşıyor.

Bu haberler, Padişah tarafından (Anadolu) ve (Karaman) eyaletleri kuvvetlerinden istifade edilerek isyanı bastırmak için üç bin yeniçeri ve iki bin sipahi ile İstanbul'dan gönderilen ve cenupta (Kars-Kadirli) ye kadar ilerleyen Veziriâzam Damad İbrahim Paşaya biribiri ardına ulaşıyor.

İbrahim paşa, maiyetindeki askerlere güvenip âsilerin üstüne gidemiyor; esasen gitse bile böyle bir hareketin iyi netice vermiyeceğini, bilâkis yine hezimetin mucip olacağını anıyarak başka tedbirler düşünüyor; isyanın büyümesinde âsilerin gündengüne çoğalmasında ki sebepleri gözönüne alarak bulunduğu mîntakada ıslahata başlıyor. Aynı zamanda hükûmete güvenmelerinden ve ihtiyaç içinde kalmalarından dolayı (Kalender) le birleşenlerin âsilerden ayrılıp nezdine delaletleri halinde aklarını ve malları zaptolunanların emvalinin iadesini kararlaştırıyor. Bu kararını (Kalender) in yanındaki beylere de gizlice duyuruyor.

İbrahim Paşanın bu tarzihareketi hem ıslahat mîntakasında hem de (Kalender) in yanındaki Beyler arasında çok iyi tesirler bırakıyor. Âsi Beyleri ve Türkmen aşiretleri reislerinin çoğu, tevabii ile birlikte (Kalender) in yanından sayuşıyor. İbrahim Paşa kendisine delalet edenleri iyi karşılıyor; lââyık gördüklerine iltifatlarla bulunup timarlar tevcih ediyor.

Kuvveti azalan (Kalender) ise

hükûmet kuvvetlerinin takibine maruz kalıyor. İbrahim paşanın maiyetindeki Dergâhı âli Çaşnigirlerinden (Belâli Mehmet ağa) ve (Deli Pervane) kumandasında gönderdiği bir kaç bin suvari tarafından geriye kalan cemaati de inkizama uğrattılıyor. Nihayet 22 haziran 1527 (22 Ramazan 933) de (Elbistan) ın (Başsaz) [2] mevkiinde kendisi de yakalanıp öldürülüyor. Kesilen başı da İbrahim Paşaya götürülüyor.

Bu vak'a, muhakkak ölümünden kurtulan ve fakat ötedenberi Kalender'e candan bağlı olan dervişlerin, abdalların gönüllerinde derin tesirler husule getiriyor. Bunlar arasında bulunan, o devrin şimdiye kadar tanınmamış halk şairlerinden **KOYUN ABDAL** da teessürünü şöyle bir manzume ile ifade ediyor:

Seni şaha gider derler
Gel gitme güzel kalender
Atan anan yüzü suyun
Terketme güzel Kalender
Hacı Bektaş değil mi atan
Hünkâr Veli değil midir öten
Kerbelâda mekân tutan
Gel gitme güzel Kalender
Sen Hacı Bektaş oğlusun
Şu âleme dopdolumun
Sen de bir er oğlusun
Gel gitme güzel Kalender
Yedilmez oldu yedekler
Kurulmaz oldu otaklar
Harb oldu kaldı cıraklar
Gel gitme güzel Kalender
Bölük bölük oldu Beyler
Dikildi sayvanlar tuğlar
Koyun Abdal durmuş ağlar
Gel gitme güzel Kalender

Bu manzume hususî hütüphanemizdeki yazma eserlerden 1565-1575 Hicrî 973-983 tarihlerinde yazıldığı anlaşılan bir mecmuanın 85 inci yaprağında güzel bir siyakat yazısıyla yazılmıştır.

Başka hiç bir yerde bir eserine rastlanmayan Koyun Abdal, hiç şüphesiz o devrin hatırı sayılmağa lâyık bir halk şairidir. Manzumesinden sarahaten anlaşıldığına göre kendisi bektaşidir. Lâkin hakiki hüviyeti ile doğum ve ölüm yıllarını kat'i bir şekilde tayin imkânı yoktur. Ancak Kayserinin Bünyan kazasına bağlı Akkışla nahiyesinde Koyun Abdal adlı bir köy [3] ve bu köyün ortasında Koyun Abdal türbesi denilen, etrafı taş duvarla çevrilmiş büyük bir mezar vardır [4]. Köy halkı tamamen Türkmendir. Esasen Koyun Abdal'ın da Türkmen olduğu ve köy halkının onun neslinden türediği söylenmektedir. Köyün kuruluşu çok eski değildir. Şimdi bu köyde yaşamakta olan Türkmenlerin 150 yıl kadar evvel yaşayan dedeleri yaz ve güz mevsimlerini bu mîntakada, kışı da Maraş altında ve Urfa taraflarında geçirirlermiş.

Köy, bir buçuk asır önce kurulmuştur. Mamafî bu mevki 3-4 asırdanberi Koyun Abdal diye anılmıştır.

Şu halde vefatından sonra metfun bulunduğu mevkie kendi adı verilen Koyun Abdal'ın dört yüz küsur sene önce Türkmenler arasında mühim bir şahsiyet olarak tanındığında şüphe yoktur. Manzumesinin son beyitleri de Kalender'in hezimet ve katline yakından şahit olduğunu gösterir ma-

hiyettedir.

Kalender isyanı esnasında orta yaşta bulunduğu tahmin edilen Koyun Abdal'ın 15inci asrın son nisfında doğmuş 16 ıncı asrın ortalarına doğru veya biraz daha sonra ölmüş olması pek muhtemeldir.

Koyun Abdal, sağlığında elbette başka manzumeler de söylemiştir. Lâkin elimize geçen yukarıya taynen dercolumandan ibarettir. İleride başka eserleri de bulunursa müftehiren neşri tabiidir.

HAŞİYE:

[1] Kalenderin Hacıbektaş evladından bulunduğu hakkındaki iddia, daha ziyade kendisinin neslinden ve kızılbaş denilen alevilerin iddialarıdır. Bunlara göre Kalenderin silsilesi şu şekilde Hacıbektaş Veliye ulaşmaktadır: Kalender, Mürselî Bali - Seyit Ali sultan - Hacıbektaş Veli.

Asıl bektaşilik iddasında bulunan babalarla bunlara mensup bektaşiler ve diğer bazı kimseler Hacıbektaş Velinin tevhül etmediği ve ancak müridlerinden (Hacıbib) efendinin zevcesi (Kadınçık ana) dan -Sulbi değil- nefes çoçuğu Resul Çelebi doğduğunu, Resul Çelebinin oğlunun Balım sultan, Balım sultanın oğlunun İskender olduğu, Kalenderin de İskenderin sulbünden geldiğini söylerler.

Hacıbektaş Velinin halifelerinin ve müşarüleyhe mensup iddiasında bulunan çelebilerin silsileleri hakkında o devirlere ait menbâlarda yekdiğerine muhalif kayıtlarda görülmektedir.

Yukardaki birinci silsileye ken-

ERCİYES!

*Nice Türk çocuğunu büyüttün kucağında
Bir cennet kokusu var her köşe bucağında
En umulmaz derlere derman vardır bağında
Kayseriye can verdin bahtiyarsın Erciyes.*

*Kışın gündüz gibi ak, yazın siyah gecesin
Seni görmiyenlere bir çetin bilmecesin
Tarih kadar büyüksün yücelerden yücesin
Heybetli duruşunla iftiharsın Erciyes.*

*Bazan yamaçlarında öksüz bir çoban ağlar
Sarı çiğdemler açar, buzlu dereler çağlar
Yeşile bürününce eteklerinde bağlar
Hüzünlü gönüllere bir baharsın Erciyes*

*Neden başın dumanlı birine drrgün mısın,
Senin de derdin var mı, gönülden kırgın mısın,
Yoksa sende bir ahu gözlüye vurgun musun,
İçin için gizlice ne ağlarsın Erciyes ?*

İhsan KORKMAZ

disinin Hacıbektaş neslinden geldiğini iddia eden Çelebi Ahmet Cemalettin efendinin 1328 senesinde İstanbul'da basılmış Müdafaa adlı eserinden alınmıştır. Diğer silsileyede peçevi tarihi esas tutulmuştur.

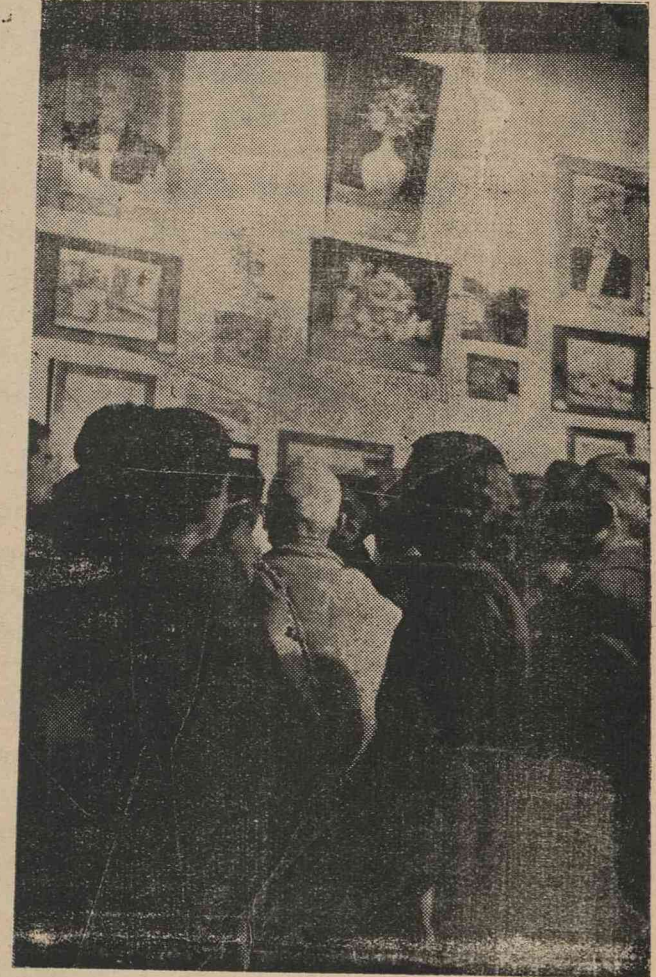
[2] Baş saz mevkii o mıntakayı eyi bilen bazı kimselerin anlattıklarına göre Elbistan'ın doğu şimalinde ve Bin Buğa'nın doğusundaki Nurhak dağındadır. Nurhak ismi de o mıntaka halkı tarafından Nukrak teleffuz edilmektedir.

[3] (Koyun Abdal) Akkışla nahiyesinin nahiye merkezi ile Gümüşgözü den sonra en büyük köyüdür. 1939 senesi sonunda 161 evde 441 kadın ve 447 si erkek olmak üzere 888 nufusu vardır. Köy halkı Türkmenlerin (Hasanlı) aşiretine mensuptur. Yalnız (Koyun Abdal) Bektaşî olduğu halde şimdi köyde yaşayanların Bektaşîlik ve alevilikle alakaları bulunmadığı anlaşılmaktadır. Bununla beraber sonradan sünnileşmiş olmaları da mütebat değildir.

(4) Mezar köy muhtarı (Mustafa Turgut)un anlatışına göre müdevven 60-70 metremurabbai vüs'ati haizdir. Mezarın içinde de gövdesi bir metra kutunda bir karaağaç mevcuttur.

Rasim Yergisinden
bir görünüş

Sergiye ziyaret
edenler

Beğenmek

Beğenme işinde karşımızdaki her hangi bir hadise veya eserden ziyade maddî ve manevî varlığımızın rolü daha fazla olduğu halde beğenilmede yalnız ortadaki eser bahis mevzudur.

Beğenmek, bazan, insanların elinde açık bir bonodur. Buraya diledikleri zaman diledikleri miktarı yazarak karşılarındakini borçlu çıkarırlar. Bize göre, beğenmek bir hak değil bir vazife, beğenilmek ise mutlak bir haktır. Çünkü, beğenme işinde karşımızdaki herhangi bir hadise veya eserden ziyade maddî ve manerî varlığımızın rolü daha fazla olduğu halde beğenilmede yalnız ortadaki eser bahis mevzuudur. Beğenecek olanlar çok defa, kendilerini hiç bir şey bilmekle mükellef tutmazlar. Aylarca yorularak kaba bir mermeri nefis bir heykel halinde halkeden bir san'atkârın masum tavı ile bu eser karşısında dudak büken insanların lâkayt hali gözönüne getirilirse bu (Hak) la (Vazife) nin kime verilmesi gerektiği kendiliğinden meydana çıkar.

Yine, haftalarca yorularak bir piyesi sahnede canlandıran artistlerin, çok ince bir duyguyu kelime kadrosu içinde musikileştiren şairlerin, tabiatı, ihtizazları kompoze ederek ifade eden musikîşinasların dünyalık kaygısından uzak samimî tavırlarile bu eserler karşısında mırıldanan insafsızların hali mukayese edilirse aynı neticeye varılamaz mı ?

Münekkit rolüne çıkanların elinde namütenahi endaz vardır. Eserin şurasını çeker, burasını uzatır, bu endazeye tatbik etmeğe çalışırlar. Bunu yaparken de ecdadından büyük bir servete tevarüs etmiş gibi pervasız, cebindeki parasını boş gere harcıyormuş gibi eza içindedir, Zavallı san'atkâr ise uzun didinmenin tek mahsulü olan eseri başında başkalarından, hiç olmazsa küçük bir takdir tebessümü bekliyen semavî bir mahlûktur.

Necati NİCE

Kayserili bir şair

Müfti zade Hoca Said efendi

Tercümei hali :

Mehmet Said efendi cedbecet Kayserili olup esbak ve benam müftilerden Mehmet Enver efendinin mahdudur. Merhum 1718 de camikebir mahallesinde dünyaya gelmiştir. Tahsilini Hatuniye medresesinde pederinden, ve farisiyi esbak müftilerden bir zatten tahsil ile bir müddet sonra mezkûr medreseye müderris ve daha sonra da iptidai muallimliğine nahletmiş ve bir müddet sonra da Sultani mektebi farisi hocalığına geçmiştir. Altı yıl kadar burada ifayı vazifeden sonra bu dersin lağvi ile Camikebir hatipliğine nakli vazife ederek 937 yılına kadar bu vazifede kalmış ve bu tarihte tekaüde sevk edilerek ömrünün bu son üç yılını evinde geçirmiş ve 1940 yılının kânunu evvelinin son gününde 78 yaşında olduğu halde rahmeti rahmana kavuşmuştur. Bir asır süren tertemiz ve faziletle dolu bir ömrün sonunda herkesin sevgi ve hürmetini toplayarak ve heman herkese elden gelen eyliği yapmak suretile doldurulmuş bu 80 yılı arkada bırakarak gözlerini ebediyen kapayan Mehmet Said efendinin hangi tarafından bakılırsa fazıl ve kemâlîne nakise verecek en ufak bir hata bulmak mümkün değildir. Merhumun keder dide ailesine ve biraderi hacedi muhterem Müfdi zade Halid Tapkan ile yeğeni vilâyet maiyet memuru Salih Tapkana ve Ragıb Tapkana beyanı taziyet eyler. Ve yüksek tabiatı şiiriyesine bir nişaneyi bedahat olan ve ölmünden takriben bir hafta evel aldığı fenaya vedaı muntazam şu gazelini aşağıya derç ile sözlerime nihayet veriyorum.

Oldu Burcu talii bi behre viran elveda
Ahteri bahtın Tuluu Buldu payan elveda
Buldu Ruzü Ruşeni ömrü giranmaye zeval

Geldi hengamı gurub ey mehri rahşan elveda
Gülsitani zindegide devreder badi hazan
Namesazi hasret ol ey murgü Nalan elveda
Cismi bi tabımda asari herem etti zuhur
Der lisani hal ile ömrü şitaban elveda
Menzili gurbette olmazsa mübeyya bir garip
Vakti rihlette diye nalan giryan elveda
Daima ahü figan etmek zamanıdır *Said*
Geldi vakti irtihal oldu nümayan elveda

Merhumda fevkalâde bir tabiatı şiiriye ve tarihe zenginliği ve kabiliyeti fikriye vardı. Türkçe ve acemce bir hayli eşkârı mevcut olup bunun büyük bir kısmı biraderi hoca Halid efendide diğer bir kısmı Ziraat bankası müdürü Fahri Bilge ve lise fransızca hocası Kemaleddin Karamete'de bulunmaktadır. Kendilerinden bir an evvel neşir sahasına koymalarını rica ederken merhumun eserlerinin Kayseri Halk-evinde de tedvin edilmesini bir memleket borcu olduğunu söylemek isterim.

Haşim Nezihi Okay

Devamı var

SİGARA DUMANLARI

*Nefes nefes çekerek gönlümü avuturum
Kanımı zehirlerken sigara dumanları
Gamlı olduğum günler derdimi unuturum
Kanımı zehirlerken sigara dumanları*

* *

*Hayat veren dumanlar ciğerlerime dolsun
Ömrüm onun zehrile bir çiçek gibi solsun
Uğrunda can versemde terk edemem onları
Müsebbibi hayatım sigara dumanları*

*Bay Fahri Bilge'nin (Avşarlar) atlı gayri matbu
eserinde yazılı halk şairlerinden (Azmi
Bekir)in, bir sabah güneş doğcağı sırada
bir köye girerken yol kenarındaki ka
pısında tabii güzelliğin olanca ihtişa
mile gördüğü bir avşar kadını için
irticalen söylediği türkü :*

*Sabahınan bir ay doğdu
Cumlâleme (1) seyrân Dudu*

*Âşıkı sadık olanın
Ciğerciği büryan Dudu*

*Gine gögnüm (2)noldu sana
Hiç mi rahat vermen (3) bana*

*Al yanakta çifte bene
Böğün(4)oldum hayran Dudu*

*Kalk gögnüm halfete (5) gidek
Şu hubları seyrân edek*

*Beyaz gerdan sükker dudak
Her dellere derman Dudu*

*Şafak gibi açılırsın
Güneş gibi seçilirsin*

*Bade ile içilirsin
Her geçtikce devran Dudu*

*Azmî Bekir'in kelâmı
Bütün mestetti âlemi*

*Kaşların kudret kalemi
Kirpiklerin ferman Dudu*

(1) cümle âlem, (2) gönlüm, (3) vermezsin, (4) bugün
(5) halvet.

ON İKİ ADA VE İTALYA

Y. K.

İtalya : 1870 - 71 Alman
Fransız Harbini müteakıp
sekizinci asrın ortalarından beri
devam etmekte olan Papalık
cismani Hükûmetinin, Romanın
zaptı ile ortadan kalkması ü-
zerine, rûştünü idrak edince
muasır Avrupa devletleri gibi
emperyalizm hülyalarına kapıl-
dı. Bu hülyanın hedeflerinden
birini (1774) den beri hasta
adam denilen Osmanlı Devleti
teşkil ediyordu İtalyada 19.ncu
asrın sonlarına doğru, birisi
müstemleke diğeri İtalyanlarla
meskün olup ecnebi devletlerin
elinde bulunan -Avusturya Ma-
caristan İmparatorluğunun - yer
lerin İtalyaya ilhakı peşinde ko-
şan " İrredante " fırkası olmak
üzere iki fırka mevcuttu. Os-
manlı mümtaz eyaletlerinden
olan Tunus İtalyanların ilk göz
koyduğu memleketti.

(1880) de burası Fransızlar
tarafından işgal edilince Roma
hayal sukutuna uğradı. " İrre-
dante " fırkasına rağmen bu
vaziyet onu merkezi devletlerin
kucağına attı.

(1866) Prag muahedesinden
itibaren bir kerre daha Alman-
ya işlerine karışamayacak olan
Avusturya, yeni inkişaf sahası
olarak zaif ve hasta adamın
memleketlerini seçti - cenubi
şarki Avrupa. (sırtanlı Avru-
pası Romada aynı yerleri şim-
di değilse de ilerde inkişafı için
kendisinin addetmekte idi. Bu
suretle Avusturya ile rekabet
başladı.

Bu zamanlarda İngiltere
Fransa ile Afrika ve uzak şark
meselelerinde rekabet halinde-
dirler. Bu rekabet bir harbe
kadar gidecek vaziyetler arz
etmektedir Bunun için İngiltere
Fransaya karşı husumet göste-
ren İtalyaya müsait davran-
makta ve Osmanlıların Afri-
kadaki Bingazi ve Trabulus
vilâyetlerini İtalyan nüfus min-
tikası olarak tanıyacağını, vâit
etmektedir. Roma her fırsatta
Bu yerleri istilâ için Londura-
dan izin istemekte ise de, Lon-
dura geyiğin tam ateş menzi-
line gelinceye kadar beklenil-

mesi ve ondan sonra ateş edilmesi lâzım olduğunu, çünkü menzile gelmeden evvel yapılacak ateş geyiği yaralayıp kaçıra bileceğini, matlubun ise öldürmek olduğunu söyleyerek, İtalyanları gayri muayyen bir geleceğe atmakta idiler.

1896 da başlıyan Habeş - İtalyan harbinden İtalyanlar mağlup çıkınca bir hayli zaman emperyalist gayelerinden uzaklaşmak mecburiyetinde kaldılar.

20. nci asır Osmanlı Devleti için dahili iğtişâşlar ve musibetlerle dolu olarak gelmiştir Suriyede, Lübnanda, Dürziler, Maroniler Rumelide, Makedonya komiteleri, Bulgar, Rum, Sırp, Karadağ eşkıyaları, Arnavut asileri durmadan Türk köylerini basmakta bir türlü ne asiler, ne de haydutlar tenkil olunabilmektedir. 1907 de vuku bulan Reval mülakatı Türk vatanperverlerini harekete geçirdi. 1908de İkinci Meşrutiyet ilân edildi. Meşrutiyet ilân edilinceye kadar gayri türk unsurlar da Türk vatanperverleriyle birlikte istipdadı devirmeğe çalıştılar. Muaffak oldular; fakat gayeler ayırdı. Biri osmanlı devletini kökünden yıkmak, diğeri yeniden yapmak.

İttihat ve Terakî cemiyeti askeri de siyasete karıştırdı. İttilafçılar, İttihatçıların bütün

yaptıklarını onların yaptığı için ve ittihadcılar da ittilafçıların bütün yaptıklarını hoş görmeyerek partimücadelesi başladı. İşte artık geyik menzile gelmişti. 1911 de İtalyanlar Trablus ve Bingazinin kendilerine terk edilmesini, Osmanlı devletlerinden bir ültimatımla istediler. En zayıf anlarında dahi hiç bir zaman bir karış toprağını idarecilerinin dejenere olmuş olmasına rağmen harpsiz vermeyen Türkler bu talebi retettiler. harp başladı.

Donanması itibarile Osmanlı donanmasına faik olan İtalyanlar Trablus ve Bingaziye asker çıkardılar. Bu meyanda oniki adayı da işgal ettiler.

1522 de Kanuni Süleyman devrinden beri Türk olan oniki ada işte bu suretle 1911 de elimizden çıktı. İtalyan askerleri Osmanlı Afrikasında donanma toplarının menziline bir adım ileri atamadı. Orda Türk askeri yoktu; bazı genç vatanperver zabıtlarımız mütenekiren girmişler. Ve yerlileri tensik ederek İtalyanları sahile atmışlardı. İtalyanlar muaffakiyetsizlikler içinde bucahyorlardı. Bu arada idiki Balkan beliyyesi çıktı. Devlet artık Afrikayı terketmek mecburiyetinde kaldı. 15 Birinci teşrin 1912 Uşi muahadesi imzalandı.

İtalya oniki adayı bu muahede mucibince Türkiye'ye iade edecekti. Yunan donanmasının Osmanlı donanmasından kuvvetli olması hasebile Roma Osmanlılara Yunanlıların işgaline mani olup harpten sonra adaları tahliye edeceklerini söylediler. Harp bitti; fakat tahliye yapılmadı. Cihan harbi çıktı. İtalya harpten mağlup ve fakat müttefikleri dolayisile galip çıktı. Osmanlı devleti yıkıldı. Türkiye Cumhuriyeti kuruldu. Lozanda İtalyanlar oniki adanın kendilerine ait olduğunu o zamanki siyasi vaziyetlerden istifade ederek bize kabul ettirdiler. Bundan sonra İtalya bu memleketleri üs ola-

rak sonsuz emperyalist gayelerine birinci basamak ve önüsler şeklinde kullanılmak üzere bazılarını tahkim etti. Bu tehditkâr vaziyet 28 - Birinci teşrin - 1940 a ve ondan bir kaç gün sonraya kadar devam etti. Hattizatında bu gaye bütün şaşaasıyla mütevaffa General Metaksasın 28-birinci teşrin-1940 da Yunanistanın istilâsı için verilen ültumatuma ret cevabı vermesile kökünden yıkılmıştır. En yakın bir zamanda oniki adanın da Trablus, Bingazi, Arnavutluk gibi sahip değıştireceğini beklemek bir nikbinlik sayılmaz zannındayız.

AYRILIK

*Bir düdük bir sarsıntı,
Biter o an takatı
Sabır olan hislerin.*

*Gönüller ellerdeki,
Mendile bağlı sanki;
Kucaklar boşlukları.*

*Keder olur ayrılık,
Gözlerden ılık ılık,
Kalbe dökülür artık.*

YILDIZ

Kayak Sporu ve Dağ

Güzel manzaralarile, eteklerinde yeşil bağlarile Kayseriye, eşine rastlanmaz, bir hususiyet bahşeden Erciyeşte kayak sporu hayli inkişaf etmiştir. Başta Sayın Valimiz Şefik Soyer olduğu halde Bölge ve Halkevine mensup arkadaşların hımmet ve gayretleriyle başlayan bu hareket aynı tempoyu muhafaza ederse kayse, diğer büyük hususiyetleri yanında, yarınki Türkiye'nin bir spor merkezi olacaktır.

Erciyes, daima karlı ve mavi gökle birleşen tepeleriyle vatan haritası ortasına yazılan bir şiiirdir. Onda i güzellikleri Sayın arkadaşımız Mehmet Ötügen kendisine has, temiz üslûbile tize arzıstacaktır. Dağcılığa ait ilk yazısını buraya koyarken oraların dilinden anlıyan bir nûte asıs sıfatile yazıların devam etmesi temennisinden kendimizi alamıyoruz.

Mevsim dolayısıyla dünya-
nın bir çok yerlerinde
olduğu gibi, memleketimizin de
bazı tarafların la, yeni olmasına
rağmen kayak sporu hususî bir
rağbet görn.ektedir. Kayak
sporu için en müsait yerler
tabiatın yüksek ve karlı mın-
takaları, umumiyetle dağlık
ve avarız çok olan yerleridir.
Fakat bu sporu henüz meşgul
olmamış ve dağlara çıkmamış
bir çok kimse ler vardır ki kış
mevsiminde karlar altında uza-
nan yüksek dağların azametini-
den beyaz ölümmüş gibi kor-
karlar. Bazıları da kışın güneş
altında parlayan dağların gü-
zelliğini, sıcak odalarının pen-
ceresinden titreyerek seyreded-
ler.

Hakikatte ise dağlar yazın

olduğu gibi kış mevsiminde de
korkulacak ve ürkülecek bir
şey değildir. Dağlar o kadar
müsafirperverdir ki kendisine
yaklaşacak olanları asla ürküt-
mez. Ziyaretçileri kim olursa
olsun ; kadın, erkek, genç,
ihtiyar, çocuk herkesi memnun
etmeğe çalışır.

Mütevazi ve beyaz bir ihti-
yar gibi nesi varsa onlara ik-
ram eder. Güneşli yamaçlarını,
masmavi ufukların; hep ziyaret-
çilerinin ayakları altına serer.
Soğuk sularını, insana ferah
veren temiz havasını güzel
manzaralarını onlardan esirge-
mez.

Bunlardan başka dağlar,
kendisine yaklaşanlara kendin-
de mevcut olan hasletlerden
bir çoklarını da hediye eder.

Hiç bir spor insana dağların
verdiği faideleri veremez. İn-
san orada tabiat kuvvetleriyle
mücadele etmesini, metanetini,
ferağatını memleket ve tabiat
sevgisini, arkadaşlığı, vefakâr-
lığı öğrenir. Dağların tabiatın
çetin kuvvetleriyle ezeli olan
mücadelesini yakından görür.
O, ziyaretçilerine kendi şahı-
kalarının bükülmeyen metane-
tini de verir. İnsan idaresini de
tabiat mücadelesinde kendi me-
taneti kadar kavileştirir. Temiz
havası ve güzel manzarasile
insanın ruhunu temizler.

Memleketimizin en mühim
coğrafi hususiyetlerinden biri de
avarızının çokluğudur. Pek az
yerler hariç, dağı ve yaylası
olmayan yerlerimiz hemen yok
gibidir. Bu cihetten ne kadar
bahtıyarız. Bir çok memleket-
ler vardır ki, halkı bu bahtıyar-
lıktan mahrumdur. Onlar fai-
desini takdir ettikleri dağlara
kavuşmak için yabancı mem-
leketlere gitmek mecburiyetin-
de kalırlar.

Kışın dağların emsalsiz gü-
zelliklerinc bizi ulaştıracak ye-
gâne vasıta şüphesiz kayaktır.
Ancak bu vasıta iledir ki insan-
larla dağlar arasında en sa-
mimi bir yakınlık ve dostluk
temin edilebilmektedir. Mem-
leketimizde avarızın çokluğu
her tarafta bu sporun yayılma-

sını kolaylaştıracaktır. Memle-
ket müdafaasında da büyük
bir yeri olan kayak sporunun

yayılmasına Cumhuriyet hükû-
metinin verdiği ehemmiyet de
çok büyüktür. Bu suretle ka-
yakcılık yakın bir zamanda
halk arasında en çok istifade
edilen bir spor haline gele-
cektir...

Şimdiki halde : Bursanın Uluda-
ğında, Ankaranın Elma dağında,
Kayseride Erciyes yaylalarında,
Sivasta, şark vilâyetlerimizde gün-
den güne inkişaf etmektedir..

Osmanlı Devletinin Doksanlık Veziri Kuyucu Murat

Murat Paşa Rumeli eyaletinden zamanın âdetine göre devşirilerek İstanbula getirilmiştir. Tahsili Enderun'dadır. Bundan sonra bazı mühim hizmetlerde bulunarak 1567 tarihinde vezaret payesine nail olmuştur. 1571 de Sinan Paşa ile Yemen'e kadar giderek Arap kabileleri ile vukua gelen mukavelelerde büyük yararlıklar göstermiştir. Nihayet Yemen Beylerbeği' olmuştur. Bu mühim vazifeyi takiben sırasıyla Diyarbakır, Karaman, Kıbrıs, Halep valiliklerinde bulunmuştur. Bütün bu büyük memuriyetlerinde yüksek bir dirayet ve faaliyet göstererek emsalı arasında günden güne temayüz eden Paşanın bilhassa en mühim yararlıkları Macaristan seferlerinde görülmüştür. Murat Paşanın Belgrat Beylerbeyliği esnasında Sadaret makamını Derviş Paşa isminde mürtekip bir zat işgal ediyordu ki o zaman Avrupada alınan (pencere vergisi) ne müşabih bir (Şehnişin vergisi) ihdas ederek halkın nazarından çok düşmüştü. Nihayet bir iftiraya uğriyarak Ahmet 1. in emrile sarayda boğulmuştur. Hatta Ahmet 1. yerde ruhsuz olarak yatan Paşanın bir

ayağını oynatması üzerine hançerini çıkararak gazapla bir çok yerinden hançerlemişti (1606). Bu sıralarda Anadolunun ahvali pek fena idi. Tarihte (Celâli isyanları) ismini alan bu isyan hareketleri haddizatında Osman oğulları saltanatına karşı bir aksül'ameldi. Ahmet 1. i bu vaziyet hayli düşündürüyordu. Nihayet sadaret makamına Murat Paşayı getirmeğe karar verdi. Bu sıralarda Murat Paşa Belgrat Beylerbeği idi. Padışah Kapucu Kethudasile Mührüşerifi gönderdiği vakit ihtiyar vezir bir iki dakikalık bir tereddülden sonra mührüşerifi üç defa öperek kabul etmişti.

Murat Paşa, devletin çok zayıf bir anında sadarete geçmişti. Anadolu'da Canbulatoğlu Ali Bey, Karayazıcı, Kalenderoğlu gibi daha nice sergerdeler başlarına topladıkları sayısız insanlarla memleketin her tarafını kasıp kavuruyorlardı.

(sonu var)

N. O.

Halkevi Toplantısı

25-1-1941 cumartesi günü
saat : 15 yapılan toplantı

Şehir kulübünün kapıları 25-1-1941 günü bu saatta tamamen açık Halkevileri bekliyordu.

Davetliler üçer, beşer gruplar halinde kendilerine hazırlanan salona giriyortar; Salon modern konforu ile en uygun bir şekilde tefriş edilmiştir. Gelenler sandalyeler numaralı olmadığı halde diledikleri yerlere hiç yabancılık çekmeden sanki o salonun ötedenberi müdavimi imişler gibi oturuyorlar. Bu yeri benimseyiş buraya toplananların tek noktada birleşmiş bulunmalarından ve o varlığın bütün davetlilerin ruhlarına sinmiş olmasından ileri geliyor. Bu da hiç şüphesiz hepimizin kalbinde menkuş bulunan "Halkevi,, parolasıdır: Halkevi; bizim evimizdir.

Saat : 16

Salon davetlileri ile dolmuştur. Masalardan samimi fısıltılar yükselmektedir.

Partimizin kıymetli müfettişi

A. Sırrı Levend emeğini esirgemeyen bir vatandaş onuriyle davetlilerin masalarını birer birer ziyaret ediyor. Bu ziyarette tesadüfen biraz sonraya kalan masadakiler bu centilmen Türk münevverile bir an evvel tanışmak istemekten mütevellit sabırsızlıklarını bakışlarıyla izhardan kendilerini alamıyorlar. Ağâh Sırrı bütün masaları ziyaret etti o zaman herkes iştiağını gidermiş olduğundan ortalığı bir sükût istilâ etti. Tam bu sırada bu tabii intizardan Halkevi Reisi Ö. Sıtkı Erdi istifadeyi ihmal etmedi ve "Sayın Davetlilerim.. hitabıyla heyecanlı nutkuna başladı ve köhne imparatorluğun enkazından yaratılan ebedi genç Türk Cumhuriyetinin, Varlığını kıymetini, "Atatürk.. ün ardından "İnönü ..nün izinden gitmek suretiyle payidar olacağını ve bu seflere inanmak hasletinin bu milletin " Damarlarındaki asil kanda mevcut ,, bulunduğunu

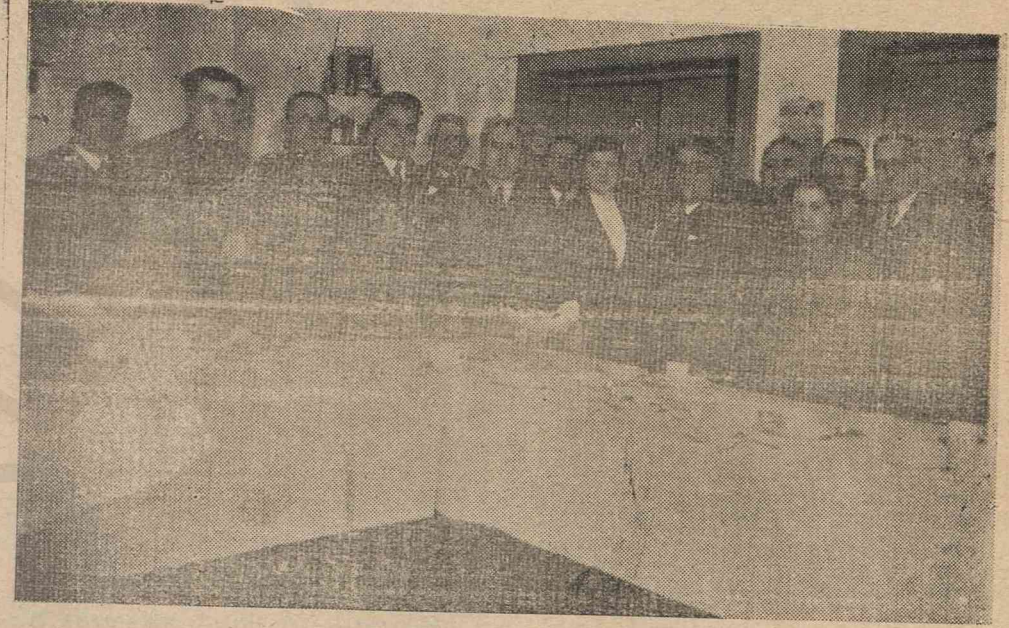
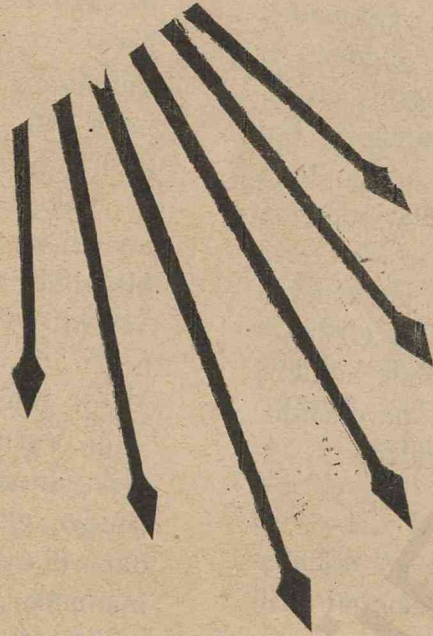
işaret ve bu münasebetle onların bu kutsal ev için verdikleri direktifleri de bildirerek Halkevinin Türk vatandaşının evi olduğunu ve orada her yurtdaşı „Aydınlık ve ilerilik,, yolunda ödev almasının millî bir borç bulunduğu tebarüz ettirmiş ve bütün yurttaşları bu aydınlık ocağına davet etmiştir.

Bunu müteakip A. Sırrı Levend Halkevi reisinin nutkunu taktirle sözüne başlamış ve „Kadın, erkek, Genç, İhtiyar bütün Yurttaşların Halkevine alâkalarının biz Halkevlileri olduğu kadar onları da memnu-

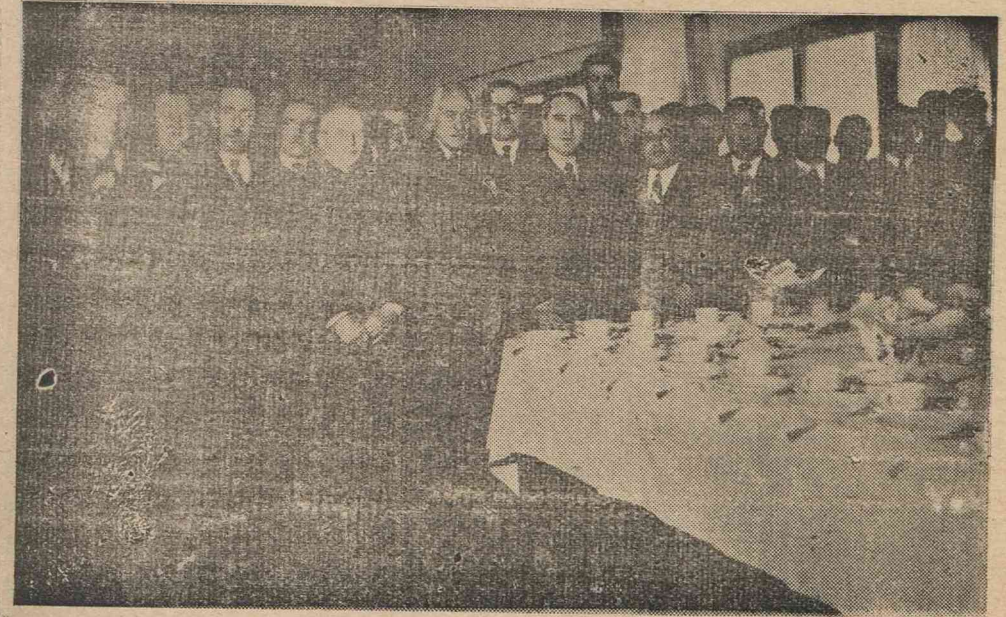
niyete mazhar edeceğini ve bu mukaddes işin kollektif ihtiyaçlara ve binnetice şahıslara kazandıracağı faydaları da işaret etmiş, netice itibariyle Halkevi faaliyetinin en mühim bir millî dava olduğunu tebarüz ettirmiştir.

Bu samimi hasbîhallerden sonra : Saat 18 zi geçmişti. Davetliler Halkevine kalplerinden daha sıkı bağlanmış olmaktan mütevellit hazlarla ve çehreleri neşe dolu olarak salondan ayrılmışlardır.

Hayri ÖZDEMİR

Halkvei çayından iki intiba

AYIN İÇİNDEN

General Metaksas'ın ölümü - Alishir Nevayî'nin
500 üncü yıldönümü - Türk - Bulgar müsterek
beyannamesi

Türkiye - Bulgaristan beyannamesi: "Yakıcı bir yangın
havası arasında esen hafif ve serin bir rüzgâr" dır.

Mihver devletlerinin yı-
kıcı taaruz hareketleri;
ilk defa General Metaksas'ın
28 İlkteşrin "ölüm ultimato-
munu" bir saniye tereddüt
etmeden cevap bekliyen sefirin
yüzüne fırlatmasıyla kırılmıştır.

29 Sonkânun sabahı, muh-
teşem eserinin seyrine sevimli
gözlerini dikerek ölen General
Metaksas'la dost Yunan mil-
leti en büyük evlâdını gaybet-
miş bulunuyor.

Boğaziçi kıyılarında gondol
safasına erişmek için kitar
çalarak yola çıkan İtalyanlar,
karşılarında küçük, fakat ruh
ve cesaret itibarile çok büyük
olan Yunanlıların çelik sün-
gülerini bulmuşlardır. Yirminci
asır; milletlerden ciğer sök-
meği değil, medeniyet ve ilim
dünyasına nadide hediyeler

vermeği bekliyor. Ciğer sök-
meğe gidenlerin "Bizim De-
niz,, dedikleri sularda ciğer-
leri sökölerek kartallara yem
olarak verildiğini görmekteyiz.

Bu harpte, Yunanlıların ya-
rattığı kahramanlık destanları
yirminci asır milletlerine hü-
riyet ve istiklâl neşidesi ola-
caktır.

●
Büyük Türk şairi Alishir
Nevayî'nin 500 üncü yıldönü-
mü 8 Şubat 1941 tarihinde
ilim âleminde büyük âkisler
bırakarak kutlulanmıştır. Ogün
Ankara Dil, Tarih - Coğ-
rafiya Fakültesinde bir tören
yapılmış, Pr. Fuat Köprülü,
Alishir Nevayî'nin "Türk Ede-
biyatındaki büyük meykiini,
gerek şarkta, gerek garpte
Türk Edebiyatına yaptığı

hizmetleri ve bilhassa Türkçenin Farscaya faik olduğunu isbat maksadile kaleme almış olduğu en son eseri Muhakemetüllûgateyn adlı eserini,, büyük bir dinleyici önünde tahlil etmiştir. Gene o akşam radyoda Besim Atalay tarafından Alişiri Nevayî hakkında bir söylev verilmiştir.

“ Ben milletime kendi dilinin değerini ve üstünlüğünü tanıttım, Farisi konuşanların kendi dili hakkındaki târizlerinden onu kurtardım. Bundan dolayı Türk milleti üzerinde büyük bir hak kazandım. Ümit ederim ki bu uğurda katlandığım güçlüklerle karşılık olarak millettaşlarım beni hayir ile yâd ve ruhumu bu suretle şad ederler. ” Diyen Büyük Türk milliyetçisi, ebedî kabrinde müsterih uyu! Türk Milleti, bundan 500 yıl evvel gösterdiğin yol üzerinden aynı dâvanın kazanılması için bütün süratle yürümektedir.

Balkanları kara bulut gibi saran harp tehlikesi çanları kulaklarımızın dibinde çalınırken, bir semavi sesi andıran radyo haberi gönüllere bir an için serinlik verdi.

Tarihte büyük devletlerin

menfaatlerine birer alet olan Balkanlı milletler, Türkiye'nin basiretli siyaseti ile bir daha uçuruma yuvarlanmaktan kurtulmuşlardır. Vatan müdafaası ve istiklâlinin ma'suniyetini her şeyden üstün tutan Türkiye Cumhuriyeti, komşularının yuvaları içinde rahatça oturmalarından başka bir şey düşünmediğini bir daha isbat etmiş oluyor.

Hariciye vekilimiz Anadolu Ajansı'na muahede hakkında demişlerdir ki : “ Bazı zamanlar küçük sebepler büyük işler ve iyilikler yaratmıştır. Bugün imzaladığımız mütevazi eserde Balkanlarda yeni karışıklıklara belki de mani olacaktır. ” Muh-terem vekilimizin “ mütevazi ” kelimesile ifade ettiği beyanname hakikatta Balkanlıların kurtuluşunu bir serap zevkile aksettiren bir eserdir.

Kendisine has üslûb ile Hariciye Umum Kâtibi Büyük Elçi Numan Menemencioğlu “ Yakıcı bir yangın havası arasında esen hafif ve serin bir rüzgâr ” diye tavsif ederken Balkanlıların gönüllerine akan serinliği ne güzel ifade etmiş oluyorlar.

Galip GÜNERİ

Kayseri Tıbbiyesi

Çifteler veya
Şifaiye, Gıyasiye Medreseleri
(Baş tarafı 499 ncu sayfada)

Türkiye'nin en eski fen müessesesi olan bu binalar Kayseride Yenice Hacı ikiz mahallesinde kâindirler. Şimdi cephelerinin bulunduğu sokağın ismi Erdem sokağıdır. Gıyasiye medresesinin numarası 32, Şifaiyenin 34 dir (Yazı içindeki resim).

Bu medreseler Selçuk hükümdarı Kılınç Arslan'ın oğlu birinci Gıyaseddin Keyhusrev'in ikinci defa hükümdarlığı zamanında, ya kendisile birlikte veya yalnızca kardeşi GEVHER NESİBE tarafından yaptırılmıştır.

Binaların cephesine göre sağ tarafta Gıyasiye (Tıp mektebi) solda Şifaiye (Hastane) bulunmaktadır.

Gıyasiyenin cephesi 26, Şifaiyenin cephesi 43,5 metredir. Bunların cephe duvarında (1307) de yapılan bir tamiratta bazı değişiklikler yapılmıştır. Sonradan yapılan bu değişiklikler şunlardır: Gıyasiye kapusunun en alttaki üçüncü kemeri, Şifaiyenin muhteşem esas kapusunun sağında bulunan kemerli kapu, (Bu kapu küçük bir eyvana açılmıştır.) Cephedeki küçük büyük pencereler ile Şifaiyenin solundaki âdi kara taştan duvar. Medreselerin içerisindeki duvarlara açılmış olan pencerelerde sonradandır. Zira Lücre ve salonların esas pencereleri, tepeden veya pek yukardandır.

Şifaiyenin asıl kapusu, bakmakla doyulmıyacak derecede güzeldir.

Cephe duvarından (0,47) kadar çıkıntılı olan bu kapunun genişliği 6 metredir. Kapunun iç genişliği (2,5) metredir. Kapunun sağ iç tarafında ve asıl kapunun kemerinin başladığı hizada (0,72) genişlik (0,44) yükseklikte çerçeve halinde oyulmuş olan bir taşın üzerinde kabartma bir arslan vardır. arslanın baş tarafı sokağa müteveccihdir. Bu tarafın mukabili sol taraf yıkılmıştır. Üst tarafında kalmış olan taşları tutsun diye altına adı kara taştan bir duvar yapılmıştır. Her halde bu tarafta da sağ tarafın mütenazırı bir arslan vardı. Kapunun taşları fevkalade zarif bir şekilde yontulmuştur. Kapunun istilaktitli üst kısmının ortasına, ve iki tarafın birleştikleri yere birer mermer yerleştirilmiştir.

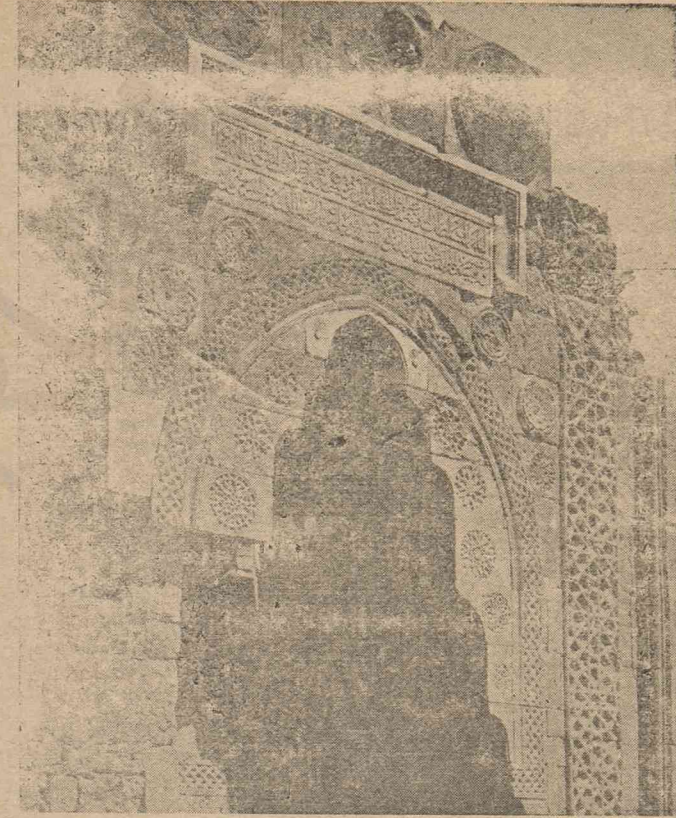
Üst kısım da yine bu sarımtırak mermerden (2,5) metre genişlikte ve (0,78) yükseklikte iki satırdan ibaret güzel bir Selçuklu yazısıyla bir kitabe vardır. Yazıların bulunduğu kısım yekparedir. Üst kenar kısmı iki parçadır. Kitabenin üzerinde üç dane büyük taş vardır. Bu taşlardan yan taraflarda olanlarda (0,80) kutrunda dairevi ve içerileri süslü rozaslar vardır. Oradaki taşın üzerinde (0,23) kalınlık ve kalan kırık kısmı (0,50) olan yuvarlak bir çıkıntı vardır. Bu, burada Tıbbın remzi olan kıvrılmış bir yılanın bu güne kadar kalmış olan kısmıdır.

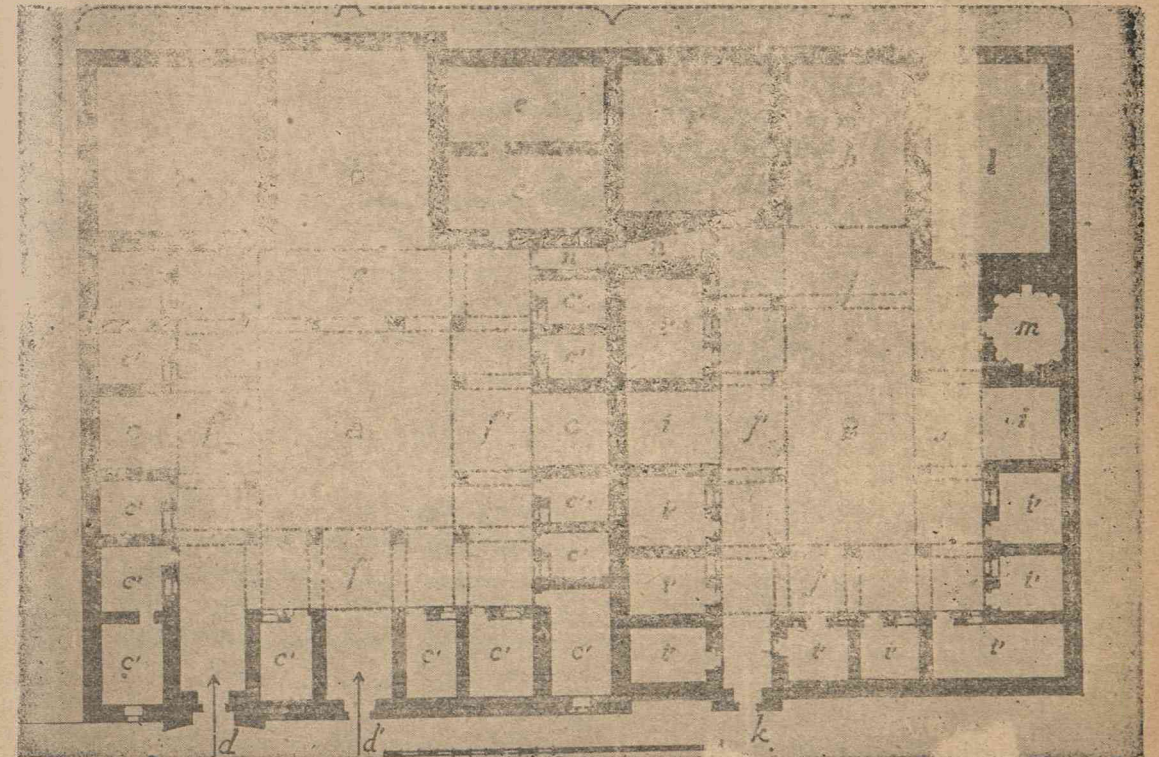
Şifaiyenin işlemeli kapısı

Bu taşın sol yukarı kısmında da hafif bir çıkıntı görülmektedir ki buda yılanın daireye yakın bir şekilde kabartmasının bir kısmı olsa gerektir. İhtimal bu taşların üzerinde de bordür taşları vardı. Bu musannâ kapunun iki yan tarafındaki tezyinat bu günki doktor rozetlerini andıran ve Selçuklular-

da uğur alameti olan kenarı dairelerle çevrilmiş şekillerle süslüdür. Geri kalan kısım ufaklı büyüklü daireler içinde beş parmaklı ve daha fazla parmaklı yıldızlar, güller ve saire ile bezenmiştir. Bu tezyinat adeta itina ile yapılmış eski bir kitabın minyatürlerini andırmaktadır. Kapunun kenarlarında

Şifaiye medresesinin işlemeli kapusu

Çifte medreselerin plânı

(Prof. Gabriyel'in kitabından)

Not : 522 inci sahifedeki resim eski yazıtlar Müzesi olan Sahabiye medresesinin kapusudur. Bunun altındaki yazı yanlışlıkla konulmuş-

ayrıca zarif surlar da mevcuttur. İstilaktitler ile müzayyen taşlarının bir kısmı düşmüş olan kapunun, sol tarafının altında bulunan kara taşdan duvarın üstündeki taşların, ön kısımları muallakta durmaktadır. Şimdiye kadar bu kapuya dair zikredilen bu teferrüat ancak kapunun üst kemerinin başlangıcından yukarıya ait olan ve görüle bilen kısımdadır. Kapunun üstünden iç kapunun kemer başlangıcına kadar toprak tışında olan bu kısmın, sokak seviyesinden yüksekliği (6,5) metredir. Asıl kapunun girilecek kısmı toprak altında olduğundan görülen kısma daha (2,5—3) metre ilâve etmek icabeder. O zaman kapunun hakiki yüksekliğinin (9—9,5) metre olduğu meydana çıkar. Kapunun iç yan taraflarında arslanların altında eğer başka tezyinat yoksa her halde bütün Selçuklu eserlerinde olduğu gibi nefis birer mihrap olması lazım gelir. Altı metre genişlik dokuz metre yükseklikteki bu muazzam kapuyu eski halinde restore edilmiş olarak görmek cidden tarifi mümkün olmayan manevi zevklerden olacaktır.

Gıyasiyenin büyük kapusu ile Şifaiyenin büyük kapusunun alt eşikleri aynı hizada değildir. Her halde sokak seviyesi Şifaiyenin alt eşigine göre olacağından Gıyasiye-ye sokaktan merdivenle çıkılıyordu.

Şifaiyenin kapusu üzerinde bulunan kitabenin tercümesi şudur: Sultanı muazzam Gıyasüddünya veddin Kılınç Arslan oğlu Keyhüsrevin eyyamı saltanatı daim olsun.

Bu hastanen'in bina ve (inşa) sı Kılınç Arslan kızı dünya ve dinin ismeti Gevher Nesibe sultanın va-

siyeti üzerine altıyüz iki senesinde vukubulmuştur [1].

Her iki medresenin etrafındaki evlerin medreselerin zararına inkişaf etmiş oldukları muhakkaktır. Medreseleri bu suretle sakatlıyanların Asariatika nizamnamesinin sekizinci maddesine göre cezalandırılmaları icap eder. Esasen Asariatika nizamnamesiyle eski eserlerin ittisaline bina yapmak şöyle dursun, en azdan on metre uzağına yapılması lâzım gelir. Halbuki burada iş aksi olmuş evler Medreselere ait salon ve hücreleri kendi evlerine katmışlardır.

Bu medreselerin ne zaman fen medresesi halinden çıkarak başka dürlü medreseler haline ifiağ edilmiş olduğu bilinmiyor. Yalnız medreselerin son zamanlara kadar mamur bir halde bulunduklarına dair elde vesikalar vardır. (1271 h.) tarihinde (Kıyasiye) imlâsivle yazılmış bu medreseye müderris ve müteveli tayini için verilen bir beratta, bina için (Elyövm mevcut ve mamur) ifadesi kullanılmıştır. Bundan sonra yine aynı işler için verilmiş (1283 h.) tarihli diğer iki berattan da, medreselerin henüz harap olmamış oldukları anlaşılıyor.

Gıyabiye medresesinin cephe duvarından Şifaiyenin kapusunun soluna kadar olan duvar (Kayseride) (yonu) denilen güzel kesme taştan yapılmıştır. Her iki binanın taşları üzerinde bunları yontmuş olan ustaların hususî işaretleri görülmektedir.

Gıyasiyede vaktile 17 göz yer ve Şifaiyede de 20 göz yer varmış. Gıyasiyenin içinde ayrıca bu med-

[1] Doktor Profesör A. Süheyl Ünverin, Selçuk tababeti adlı eserlerindeki muallim Hafız Kemal tercümesi.

reselerin banyesi Melike Gevher Nesibenin olması muhtemel bir de türbe vardır. Binalar 1307 deki tamirden sonra bir zaman daha iyi bakılmış bir halde kalmıştır. Bağçelerinde kayısı, ayva, armut, dut bilhassa gül ağaçları varmış. Şimdi yalnız Gıyasiyede bir Şifaiyede iki dut ağacı kalmıştır.

Bu medreselerin son müderrislerinden Deli müderristen sonra yerine geçen oğlu müderris Alim Efendi zamanında Burasının bir zaman harap kaldığı anlaşıyor. Bundan sonra yerine geçen oğlu Rauf Efendi zamanında medre-

selerin, Evkaf tarafından tamir edilmiş olduğu meydana çıkıyor. Ve yukarda zikr edilen medreselerin gerek içinde gerek dışında yapılan tadilatın bu zatin müderrisliği zamanında yapılmış olan bu tamir esnasında vukua geldiği tezahür ediyor. Rauf Efendi bu tamir tarihini bir mermere hak ettirerek sonradan açtırmış olduğu kapının üzerindeki oyuğa koydurmuş isede, bu kitabe bugün ortada yoktur. Bu tamirin tarihini orada bir zaman müderrislik etmiş Pamuk Hafız oğlu Emin Müjdecî şu suretle şiir halinde tesbit etmiştir.

*Sal hezar se sad heft'de olup bu medreseteynin imarına sebep
Eylerüz biz cem'an dü küşdünün küşadına dürüdü her ruzi şeb (1)
Hefti iklim içere var mıdır nazirü mislâ manendi
Ki böyle bir madeni - ilmi, abidi, zahidi, fazılı, sâhi
Feyzi Hak ile cismi memlu olmuştur hem ey ahi
Eylesen güştü gûzar bulaman küffün Belhi Buharayı
Hem fûadı asr içere efazıldır o zati kadir
Eylememiştir kat'an yek kimesne ilminde şekki şünedir
Namı şerifi hüdavendi Abdür-rauf, hadimi dini Resul
Şahı keda biguyed böyle değilmi aslı ve hem usul
Allamı kim meclisinde feyzolur hep siğar ile kibar
Herkeseder riayatü itibar, hem halince itizar
Yani bir Asaflı alışanı hobi ruyü pür hüner
Kılsun dareynde naili mürad ol Cenabı büzrükvar
Mahem çünan der evveli vasfı tûmandeyim
Çi guna şerhi diheni şevki min lisani kalem
Düştü evaili keliminde tarihin Mehemmed Emin (1307)
Şefi küned der ahiret ol Resülüssakaleyn
Her ki honed ebyatı men honed düa
Ey Hûdaya hac'e teşra kün reva
Men kale amine ebkallahü mehcetehu
Feinne haza düaün yeşmelü beşera.*

Elyövm işlemekte olan Sultan hamamı (2) ile Talas aşarı ve Erketin bu medreselerin vakfından

olduğu anlaşıyor
Bu medreseler (Tıp medresesi)
ile (Hastane) bir arada olma-

(1) Müderris Rauf Efendinin kulağının sağır olmasından dolayıdır. Bunun dedeleri arasında Celâl haşiyesini yazan İsmail Gelenbevi ve İmamı Bürgüvi vardır.

(2) Bu hamam medreselerin vakfından olduğu için medreselerde müderrislik ve mütevellî.

şından dolayı buraya Çifteler denmektedir. Aynı zamanda Gıyasiye denmesinin sebebi ya kendisi veya kız kardeşi tarafından kendi adına yaptırılmış olmasından olsa gerek. Diğerine de Şifaiye denmesi hastahane olmasındandır.

Tıp medresesinde görülen nazari dersler Hastane olan Şifaiye de, hasta üzerinde ameli tabikat ile tamamlanmakta idi. Bu medreselerin tabip ve müstahtem kadroları hakkında bir fikir edinmek için bunlardan son: a (614 h — 1217 M) tarihinde yapılmış Sivas hastahanesinin Selçuklardan kalma, elde mevcut vakfiyesinin tetkiki lâzımgelir. Kayseri Tıbbiyesinin de vakfiyesinde her halde buna müşabih kayıtlar olması icabeder. Fakat maalesef 1308 de yukarıda ismi geçen Rauf Efendi ile Hilmi Efendiye verilen müderrislik ve tevliyyete ait birer beratta (Mezkr medreseler vakıflarının, elde mevcut ve sicilde mukayyet vakfiyeleri olmadığı cihetle) denmektedir. Bundan anlaşıyorki bunların vakfiyeleri uzun zamandanberi ortada yoktur. Burada memleketin en şöhretli hekimleri müderrislik etmekte ve hazık tabipler yetiştirmekte idiler.

Doktor Profesör A. Süheyl Ünverin de bilhassa tebarüz ettirdikleri veçhile hastahane ve yanındaki Tıp mektebi Anayurtta Selçuk Türklerindenberi Tıp tarihimizin mebedidir. Mumaileyhin söylediğine göre (Bu suretle anavatanındaki bu müstakil müessese ile Avrupadaki bir çok tıbbi mü-

esseseler tarihine de takaddüm etmiş oluyoruz. Bizde onüçüncü asırda başlayan klinik hayatı Avrupada 16-17 inci asırlarda başlıyor. Avrupada ilk seririyat dersleri Paduvada 1576 da başlamıştır. (1)

Yine Sayın Prof. Dr. Süheyl Ünverin yüksek delalet ve tarihi vesikalara dayanan irşatlarıyla Türk Tıbbiyesinin mebede günü ve (Tıp bayramının) Kayseri Tıbbiyesinin tesisi tarihine tesadüf ettirilmesi tıp talebeleri tarafından kararlaştırılmıştı. Aynı zamanda mumaileyhin himmetleri ile Kayseri Tıbbiyesinin resmi Tıp Tarih kurumu diplomasına konacaktı ki her halde konmuştur.

İlk Tıp Mektebi ve Seririyatımız (Sekiz asır evvel Kayseride açılmıştır) adlı eserile Selçuk Tababeti adlı eserinde Kayseri Tıbbiyesine mütene bir yer vermiş olan Prof. Dr. A. Süheyl Ünver (ki her eserin in Fransızcaları da beraberdir) ile Prof. M. Albert Gabriel'in (Monuments Turcs d' Anatolie Kayseri — Niğde) adlı eserlerinde memleketimizin bu emektar ve en eski fen müesseselerini, değil yalnız Türkiye'ye, fakat bütün cihana tanıtmış ve saydırmış olmalarından dolayı, bütün Türkler namına bilhassa Kayseri şehri namına burada alenen kendilerine teşekkür etmeği en büyük bir vazife sayarım.

Bu binaların pek ehemmiyetli olduğunu bilhassa takdir eden

lik hakkına malik olan dolayısıyla vakıfla alakası olan şair Müftü'zade Nail Efendi bu hamamın bir tamiri dolayısıyla şu tarihi yazmıştır.

Giren Nail sıcağtan bâyla yazdı bu tarihte Hurufu mucemi tarih düşüp berki bu hamama Yapıldı şimdilik Sultan hamamı pek metin oldu. Edüp tamirine cür'et heman şimdi tamam oldu.

(1) Selçuk Tababeti. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver 1940 Ankara

Maarif Vekilliği Müzeler ve Antikite-
teler Müdürü Sayın Hamit Koşayın
Kayseriyi son ziyaretlerinde, bura-
larını birlikte gezdik. Mumailey-
hin medreselerin temizlenmesi için
(150) liralık bir tahsisat göndermiş
olmasından dolayı kendilerine has-
satan teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

Medreseleri böylece tedkik et-
tikten sonra bunlarla alakası olan
çok ehemmiyetli Tıp ve sanat ta-
rihimizin, diğer bir safhasını aydın-
latmağa yarayacak bir Selçuk abi-
desine daha geçiyorum.

Bu da Türklerin bütün dünyadan
evvel sanatoryoma müşabih binalar
yaptığını gösterecek olan Kayseri
hastanesinin, yazlık kısmı olan Er-
kilet Hıdırellez tepesindeki, yağma
tepede bulunan Selçuk binasıdır.

Kayseriye iki saat mesafede
bulunan Erkilet, havastının şöhretile
maruftur. Selçuklular buna ehem-
miyet vererek Erkiletin en mutena
ve en havadar yeri olan Hıdırellez
tepesinin üstüne hastanenin yazlık
kısımını inşa etmişlerdir. Şimdiye
kadar ne için yapıldığı bilinemeyen
bu binanın bu iş için yapılmış ol-
duğu anlaşılmıştır.

(1858) de bu havalide seyahat
eden Mordtmann, o zaman mevcut
olan kitabede hiç olmazsa (safer
639 h - 1241 m.) tarihini okuya-
bilmiştir. O halde bunun inşa dev-
ri Keyhusrev II nin saltanat dev-
rine tesadüf etmektedir.

Kayseriye iki saatlik bir mesafe-
de aynı zamanda oldukça yüksek
bir tepenin üzerindeki yağma bir tü-
mülüsün üzerindeki bu gayet muh-
teşem binayı, ancak o zamanın
hükümdarı yaptırabilir. Şu halde bu
bina Keyhusrev I. zamanında ya-
pılan Gevher Nesibe hastanesine yaz-
lık olarak Keyhusrev II tarafından
yaptırılmıştır. Binanın kapusu Sel-
çuk tarzında işlenmiş mermerlerden

yapılmıştır. Binanın içerisinde sa-
lonlar hücreler vardır. Bunlarda
bunun hastahanenin yazlık kısmı
olarak yapılmış olduğunu gösteri-
yor. Burası evvelce tahmin edildiği
gibi ne bir Gözetleme binası, ne de
hükümdara veya zengin bir asılza-
deye ait bir köşktür. Öyle olmuş
olsa bu kadar büyük yaptırılmaz,
ve bu muazzam külfet ihtiyar edil-
mezdi. Zira Selçuklular daha ziya-
de umumun işlerine yarayacak,
askeri ve sivil mimariye ehemmi-
yet vermişler, kendi şahısları için
büyük saray ve binalar yaptıрма-
mışlardır.

Zelzeleden tış duvarları da çat-
lamış olan bu mühim binanın da
derhal tamiri icap etmektedir. Binada
hafriyat yapılacak olursa, belki de
kitabesi meydana çıkar.

Kayserideki bu üç bina Selçuklu-
ların sıhate ne kadar büyük bir
ehemmiyet verdiklerini göstermek-
tedir.

Bu vesile ile Kayseride bu kadar
mühim eserler bırakmış tarihi ze-
vat varken, bazı mahalle ve
sokakların isimlerinin değiştirilerek,
bir komisyonun tesbit edeceği ta-
rihi adların verilmesinin bir kadir-
şinaslık olacağını hatırlatmayı
faydalı bulurum.

Yazımın ilk kısmındaki dileğimin
vatanşahların arasında akisler
uyandırarak bu binaların kurtarıl-
cağını ümit ediyorum. Kayseride
bulunan ve seyahat dolayısıyla
gelenlerin bu binaları bir kerrecik
görmelerini tavsiye ederim.

Bu iki bina ve Hıdırellezdeki
abidenin dahili vaziyeti ile bunlarla
alakadar başka binalar ve yine
bunlarla ilgili tarihi vesikalar
mufassal bir surette ayrıca broşür
halinde neşredilecektir.

Kayseri Lisesi Fransızca Öğretmeni
ve Kayseri Müzesi M. V.
Kemaleddin KARAMETE

Halkevleri Dergisi

Dergisinin adı	Halkevlerinin Adı	Dergisinin adı	Halkevlerinin adı
Görüşler	Adana	İnan	Trabzon
Taşpınar	Afyon	19 Mayıs	Samsun
Türk Akdeniz	Antalya	Dıranaz	Sinop
Altın yaprak	Bafra	Ortayayla	Sivas
Kaynar	Balıkesir	Bozok	Yozgat
Uludağ	Bursa	Yeşilirmak	Amasya
Ölker	Burdur	Çoruh	Artvin
İnanç	Denizli	Çorumlu	Çorum
Altan	Elâziğ	Karacadağ	Diyarbakır
Yeni Türk	(İstanbul	Atayolu	Erzurum
	Eminönü)	Halkevi	Eskişehir
Aksu	Giresün	Başpınar	Gaziantep
Fikirler	İzmir	Ön	İsparta
Konya	Konya	Erciyes	Kayseri
Gediz	Manisa	İçel	Mersin
Yeni Milâs	Milâs	Akpınar	Niğde
Muğla	Muğla	Ocak	Urla
Ölker	Niksar	Karacelmas	Zonguldak

Fiatı 10 Kuruş